

Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács 2025. évi monitoring jelentése

Készítette:

Pro Régió Nonprofit Kft.

**a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács
munkaszervezete**

2026.

Tartalom

1.	Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács	2
1.1.	A Tanács működése, feladatai	2
1.2.	Partnerség	3
1.3.	Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács tevékenysége 2025.	6
2.	Területfejlesztés	11
2.1.	Területfejlesztési dokumentumok.....	11
	Budapest Területfejlesztési Konceptió	11
	Pest vármegye Területfejlesztési Konceptiója 2014-2030.....	12
	Pest vármegye Területfejlesztési Program 2021-27.....	15
2.2.	TOP Plusz pályázati források kihelyezése 2021-2027 időszak	20
	Tervezési körülmények	20
	Pest vármegye Integrált Területi Programja (ITP 2021-2027).....	20
	Budapest Integrált Területi Programja, ITP 2021-27	24
	Támogatott projektek	25
3.	SWOT analízis	27
4.	Területi monitoring	30
4.1.	Monitoring rendszer háttere, módszertana	30
4.2.	Budapesti Agglomeráció térségi jelentősége	30
4.3.	Demográfia és társadalom	32
	Népmozgalom	32
	Gazdaság.....	38

1. Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács

1.1. A Tanács működése, feladatai

A Budapesti Agglomeráció a magyar fővárost és környezetében lévő, funkcionálisan összetartozó, jelenleg Budapesten kívül 80 további települést magába foglaló várostérséget jelenti. Tagjainak vonzáskörzete gazdasági, infrastrukturális, munkaerőpiaci és ellátás-szolgáltatási funkciójuk sokszorosán átfed és összekapcsolódik, így szerepköre szerint nemzetközi szintű nagyvárosi térségként értelmezhető. A hazai településhálózat kiemelt eleme, az ország legfrekvenciáltabb térsége, más régiók fejlődésének befolyásolója. Ebben a térszerkezeti problémákkal, helyenként infrastrukturális nehézségekkel rendelkező településhálózatban szükség van a térségirányításra, a reálfolyamatok szabályozott mederbe terelésére, koordinált fejlesztésre és összehangolt tervezésre, melynek egyik fontos szereplője kell legyen a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanácsa (a továbbiakban BAFT, illetve Tanács).

A Közép-Magyarországi régió (Budapest és Pest vármegye) szétválását követően a magyar Országgyűlés 2022 júliusában döntött a BAFT létrehozásáról, és 2022 őszén a BAFT megalakult. A Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról (OFTK) szóló 1/2014. (I. 3.) OGY határozat megerősíti státuszát és kiemelt térségként nevesíti a Budapesti Agglomeráció térségét. A 2023. évi CII. törvény a területfejlesztésről (a továbbiakban: Tftv.) rendelkezik a Budapesti Agglomeráció kiemelt térségben a térségi fejlesztési tanács létrehozásáról, a Tanács tagjairól és feladatairól.

A BAFT egyik kiemelt feladata a Tftv. alapján¹ a térség területfejlesztési koncepciójának és programjának az elkészítése, majd a területfejlesztésért felelős miniszter útján a dokumentum Kormány elé terjesztése. Ezen túlmenően a Tanács rendszeresen vizsgálja és legalább két évente értékeli a térség társadalmi és gazdasági folyamatait, környezeti állapotát, azonosítja fejlesztési szükségleteit, figyelemmel kíséri az operatív programok térséget érintő feladatainak végrehajtását, erre irányuló kormányzati döntés esetén közreműködik az operatív programok térséget érintő feladatainak végrehajtásában, továbbá tevékenységéről a tárgyévet követő év március 31-éig beszámolót készít, amelyet megküld a területfejlesztésért felelős miniszternek.

A Tanács tagjait és működését a mindenkor hatályos Tftv. és a Tanács szervezeti és működési szabályzata (SZMSZ) határozza meg. Ennek megfelelően a Tanács tagjai:

1 11. § (7) bekezdés c) pontja és a 13. § (8) bekezdés b) pontja

- Pest Vármegye Közgyűlésének elnöke,
- Pest Vármegye Közgyűlésének delegáltja,
- a területfejlesztésért felelős miniszter képviselője,
- a főpolgármester,
- a fővárosi közgyűlés tagjai közül delegált személy,
- Érd Megyei Jogú Város polgármesterének delegáltja,
- az európai uniós források felhasználásért felelős miniszter képviselője,
- a kormányzati stratégiák kidolgozásának támogatásáért felelős miniszter képviselője,
- a területrendezésért felelős miniszter képviselője,
- az egészségügyért felelős miniszter képviselője,
- a köznevelésért felelős miniszter képviselője,
- a vízgazdálkodásért és a vízvédelemért felelős miniszter képviselője,
- a felsőoktatásért felelős miniszter képviselője és
- a közlekedésért felelős miniszter képviselője.

A Tanács tagok közül megválasztott társelnöke, Szabó István Pest Vármegye Közgyűlésének elnöke, a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter által kijelölt társelnök dr. Láng Zsolt, a Közép-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna komplex fejlesztéséért felelős kormánybiztos. A társelnökök az elnöki teendőiket azonos jogkörrel, egymással együttműködve látják el.

A Tanács munkaszervezete a Pro Régió Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési és Szolgáltató Nonprofit Kft.

1.2. Partnerség

A partnerség elve nem csak a Tanács működésében, a tagok részvételében nyilvánul meg, hanem a tervezési folyamat támogatására, a nyilvánosság megteremtésének és a szereplők bevonásának céljában is. Ennek érdekében partnerségi tervet készít a Tanács, melynek jogszabályi háttérét a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól adja, ami meghatározza a tervezés során alkalmazandó partnerségi terv készítésére vonatkozó iránymutatásokat. A Partnerségi Terv a területi tervezés folyamatában meghatározza a bevonandó célcsoportot, az egyes tervezési elemekhez és fázisokhoz kapcsolódó bevonás tervezett eszközeit, részvételi formáit és céljait.

A Tanács ülésein állandó és eseti meghívottak is segítik a Tanács munkáját:

- a) a gazdaságfejlesztésért felelős miniszter képviselője,

- b) a Pest Vármegyei és Érdi Kereskedelmi és Iparkamara képviselője,
- c) a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara képviselője,
- d) a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Pest Vármegyei és Fővárosi Szervezetének képviselője,
- e) Budapest Főváros Kormányhivatalának vezetője,
- f) a Pest Vármegyei Kormányhivatal vezetője,
- g) Budapest Főváros Kormányhivatalának állami főépítésze,
- h) a Pest Vármegyei Kormányhivatal állami főépítésze,
- i) Budapest Főváros főépítésze,
- j) Térségi főmérnök.

2025-ben folyamatosan számos, többlépcsős munkaegyeztetésre került sor az érintett szakminisztériumokkal, illetve több minisztérium és szervezet írásos észrevételeket, javaslatokat tett. Az előzetes szakmai egyeztetések és a TFK társadalmasítása során véleményezéseket, javaslatokat tevő szervezetek az alábbiak.

Minisztériumok:

- Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium
- Agrárminisztérium
- Belügyminisztérium
- Energiaügyi Minisztérium
- Építési és Közlekedési Minisztérium
- Honvédelmi Minisztérium
- Kulturális és Innovációs Minisztérium
- Nemzetgazdasági Minisztérium

Állami és egyéb szervezetek:

- Aktív Magyarország Fejlesztési Központ
- Duna-Ipoly Nemzeti Park
- Közlekedéstudományi és Építésügyi Minőségellenőrző Intézet
- Közműszolgáltatók
- Magyar Közút Zrt.
- MÁV Zrt.
- Pilisi Parkerdő Zrt.

Kamarák:

- Pest Vármegyei és Érdi Kereskedelmi és Iparkamara
- Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Pest Vármegyei és Fővárosi Szervezete

Önkormányzatok:

- Pest Vármegye Önkormányzata
- Budapest Főváros Önkormányzata
- A Budapesti Agglomeráció települési önkormányzatai

továbbá:

- BAFT TFK Munkacsoport (továbbiakban MCS)
- Közlekedés Tervezői Munkacsoport

A Partnerségi terv megvalósításának fő elemei az alábbiak voltak 2025-ben:

- 2025. január 24-én megrendezésre került a 2024.évi tevékenységeket összefoglaló és a 2025. évi tervezést fölvezető BAFT konferencia. Az esemény során szakminiszteri előadásra, illetve további szakmai előadások megtartására került sor, amelyek során a konferencia résztvevői is lehetőséget kaptak felszólalásra, kérdéseket intézhettek az előadókhoz, illetve megtehették észrevételeiket.
- A tervezési folyamat mérföldkövei során Munkacsoport (MCS) egyeztetések és egyéb szakmai egyeztetések, interjúk, workshopok szervezésére és lefolytatására került sor. Összesen hat önkormányzati workshop került megrendezésre a Budapesti Agglomeráció 6 szektorában, amelyeken tematikus szakmai előadások és world cafe rendszerben szervezett műhelymunka zajlott. Budapest fővárossal a főpolgármester részvételével tervezői egyeztetésre került sor.
- A szakmai tartalom ágazati szakértők bevonásával történő kialakítása és a MCS-tal történt egyeztetése után elkészült és kiküldésre került a TFK-hoz kapcsolódó önkormányzati kérdőív és adat- illetve projektjavaslat gyűjtőív. A kérdőívek és adatok begyűjtésre kerültek, az adatbázis összeállt, a beérkezett válaszok 2025 őszén lettek feldolgozva.

1.3. Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács tevékenysége 2025.

2025-ben az egy évvel korábban megkezdett Budapesti Agglomeráció Területfejlesztési Konceptió és Program elkészítésének folytatása volt az elsőszámú feladat, melynek eredményeként az I. kötet (Előkészítő fázis: Helyzetfeltárás és Helyzetértékelés), a II. kötet (Javaslattevő fázis: Konceptió és Stratégiai Program), a TFK mellékletek, a Területi Hatásvizsgálat és a Stratégiai környezeti vizsgálat társadalmi egyeztetési munkaanyaga elkészült. A tervezet 2025. december 15-én a jogszabályi rendelkezésekkel összhangban megküldésre került a véleményező minisztériumok, önkormányzatok, egyéb BAFT-tagok és civil szervezetek számára. Az operatív program elkészítése, véleményezésre való kiküldése 2026-ban várható.

2025. január 24-én Pest Vármegye Dísztermében került megrendezésre a Tanács harmadik szakmai rendezvénye „A Budapesti Agglomeráció aktuális fejlesztési kérdései” címmel.

A konferencián a meghívottak körén belül a Tanács társelnökei, tagjai (szavazó és nem szavazó tagok egyaránt), a közigazgatási és területfejlesztési miniszter, Budapest és az agglomerációs gyűrű településeinek polgármesterei, illetve több agglomeráción kívüli Pest vármegyei település polgármesterei, alpolgármesterei és főépítészei vettek részt, a létszám nagyjából 100 fő volt.

A köszöntő beszédekét követően dr. Láng Zsolt kormánybiztos úr bemutatta a konferencia meghívott előadóit, melyre Dr. Navracsics Tibor miniszter úr is elfogadta a meghívást, előadásának témája „A területfejlesztés aktuális kérdései” volt.

Dr. Navracsics Tibor miniszter előadást tart a harmadik BAFT konferencián 2025.01.24.

A Tanács munkaszervezetének képviselőjében Dr. Gordos Tamás a *„Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács 2024. évi tevékenységének eredményei, illetve a területfejlesztési tervezési munka folytatása 2025. évben”*, Kezán András az *„Ipari Térség azonosítása”*, Varga Tamás (munkaszervezet ügyvezető igazgatója) a *„Közép-Magyarország lakosságszám Prognózisa 2050-ig különös tekintettel a fővárosra és az agglomerációra”*, míg Nagy Orsolya a *„BAFT stratégiához kapcsolódóan Pest Vármegyei Agglomerációs települések víziközmű infrastruktúrájának szakmai elemzése”* témakörben tartott előadást.

A BAFT munkaszervezete jogszabályi kötelezettségének eleget téve szakértők bevonásával dolgozik a Budapesti Agglomeráció Területfejlesztési Konceptióján és Programján (TFK). A helyzetértékelés munkafázisában a szakértők műhelybeszélgetéseket szerveztek, ahová az egyes agglomerációs szektorok polgármesterei kerültek meghívásra.

Az agglomeráció Déli szektorának polgármesterei, egyéb települési képviselői, főépítészei részvételével Érden, a Délkeleti szektorban Gyálon, az Északnyugati szektorban Szentendrén, az Északi szektorban Dunakeszin, a Keleti szektorban Kistarcsán, és a Nyugati szektorban Budakeszin zajlott összesen 6 db workshop, egyeztetési célú műhelybeszélgetés.

A résztvevő polgármestereknek lehetőségük volt a TFK-t készítő szakértő tervezőkkel megbeszélni a települések legégetőbb problémáit és a megoldási javaslatokat négy fő témakörben: víziközművek, közlekedés, területhasználat és gazdaság. A forgószínpad szerű műhelybeszélgetés hatékony eszköze volt a kölcsönös információcserének és a településközi kapcsolatok építésének. A résztvevő önkormányzatoktól kérdőívek is begyűjtésre kerültek az említett négy témakörben tapasztalható problémák és javaslatok kapcsán.

World café Gyálon 2025.03.11.

A tárgyidőszakban folytatódott a Budapesti Agglomeráció területfejlesztési koncepciója és programja (a továbbiakban: BA TFK) készítésével kapcsolatos, illetve egyéb szakmai feladatok megvalósítása.

A BAFT TFK tekintetében 2025-ben az alábbi feladatok kerültek megvalósításra:

- Az elfogadott BA TFK Partnerségi terv megvalósítása, szakmai és önkormányzati partnerek bevonása a tervezési folyamatba.
- A BA TFK munkaanyag szakmai fejezeteinek további kidolgozása, az előző ciklusokban elkészült munkaanyagok kiegészítésével, bővítésével, illetve a még el nem készült tervdokumentumok (koncepció, stratégiai és operatív programok) kidolgozásával.
- A készülő munkaanyagok (BA TFK helyzetfeltárás/helyzetértékelés, koncepció, stratégiai és operatív program munkarészek, illetve alátámasztó szakmai elemzések) egyeztetése a MCS-tal, a MCS tagok által javasolt kiegészítések, javaslatok beépítése.
- A munkaanyagok a tervezés folyamatába iktatott, a kormányrendeletnek megfelelő fázisaiban (pl. helyzetfeltárás, -értékelés, koncepcióalkotás, programalkotás stb.) szakmai lektorok bevonásával is ellenőrzésre kerültek. A közlekedés témakörben szakági szakértői munkacsoport került felállításra a Budapesti Agglomerációban érintett prominens szaktervezők és tudományos szereplők bevonásával.
- A különböző alátámasztó szakági tanulmányok elkészítésére az adott szakterületen elismert és magas szintű specifikus ismeretekkel rendelkező szakértők és szaktervezők kerültek bevonásra,

beleértve a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetemet is, mint az agglomerációs gyűrű legmeghatározóbb felsőoktatási intézményét.

- A munkafolyamat során megtörtént/folyamatban van a MCS tagok és a további, a fentiekben felsorolt bevont szakértők által javasolt kiegészítések, javaslatok, illetve az írásos véleményezések és szakmai egyeztetések során előállt szakmai inputok beépítése a BA TFK releváns fejezeteibe.

Előkészítő szakmai tanulmányok

A Koncepció megalapozásához kapcsolódóan 2025. évben 9 db szakmai tanulmány került kidolgozásra:

- 1. Budapesti Agglomeráció Fejlesztési terve – Közlekedés helyzetértékelés**
- 2. Potenciális ingázási lehetőségek vizsgálata a Budapesti Agglomeráció területén**
- 3. Turisztikai kapcsolatok vizsgálata a Budapesti Agglomerációban**
- 4. Víziközmű infrastruktúra fejlesztések, különös tekintettel a csapadékvíz-elvezetésre**
- 5. Közszolgáltatások elérhetőségének vizsgálata a Budapesti Agglomerációban**
- 6. Szabadidőgazdaság, kultúra és rekreációs lehetőségek az agglomerációs gyűrűben**
- 7. Projektek és települési közérzet vizsgálata a Budapesti Agglomeráció területén és Pest vármegyében**
- 8. A Budapesti Agglomeráció nemzetközi versenyképessége**
- 9. A Budapesti Agglomeráció zöldinfrastruktúra-hálózatának védelme és fejlesztése az életminőség javítása és klímavédelmi célok érvényesülése érdekében**

Az „Budapesti Agglomeráció Fejlesztési terve – Közlekedés helyzetértékelés” című tanulmány komplex módon értelmezi és összegzi a mobilitási rendszer fő jellemzőit. Nem csak az egyes közlekedési módok értékelésével foglalkozik, hanem számba veszi a teljes mobilitási rendszerre ható külső szempontokat is, mint például a szuburbanizáció vagy a klímaváltozás. A tanulmány beépült a készülő BA TFK anyagába.

A „Potenciális ingázási lehetőségek vizsgálata a Budapesti Agglomeráció területén” című tanulmány a BA TFK helyzetfeltáró munkaréséhez kapcsolódóan nagy elemszámú digitális adatgyűjtésre alapozva vizsgálja, hogy hogyan viszonyul egymáshoz az autós és a közösségi közlekedés utazási időtartama az ingázók számára Pest vármegyében, illetve a Budapesti Agglomeráció vonatkozásában.

A „Turisztikai kapcsolatok vizsgálata a Budapesti Agglomerációban” című tanulmány eredményeként az agglomeráció működő turisztikai hálózati elemeinek részletes bemutatására kerül sor, valamint

fejlesztési javaslatok megfogalmazására, amelyek jól hasznosíthatóak a BA fejlesztésére irányuló stratégiák kialakításához, illetve konkrét projektek megalapozására.

A „Víziközmű infrastruktúra fejlesztések, különös tekintettel a csapadékvíz-elvezetésre” című tanulmány a víziközművek és kiemelten a csapadékvíz-elhelyezés/kezelés helyzetét bemutató szakmai elemzés. A komplex szemlélet tükrében az anyag kiemelten foglalkozik a csapadékvíz hasznosítás jelenlegi helyzetével az agglomeráció területén.

A „Közszolgáltatások elérhetőségének vizsgálata a Budapesti Agglomerációban” című tanulmány bemutatja a Budapesti Agglomerációban elérhető egészségügyi, óvodai, általános iskolai és szociális ellátás jellemzőit, valamint az elérhető távhő- és víziközmű-szolgáltatást, a közművelődéshez és a hulladékgazdálkodáshoz köthető szolgáltatásokat.

A „Szabadidőgazdaság, kultúra és rekreációs lehetőségek az agglomerációs gyűrűben” című tanulmány megvizsgálja a kulturális-, sport- és általában a szabadidős tevékenységeket szolgáló fizikai és humán infrastruktúrát, szolgáltatásokat, programokat, lehetőségeket, valamint felméri a helyi igényeket az agglomerációs gyűrűben.

A „Projektek és települési közérzet vizsgálata a Budapesti Agglomeráció területén és Pest vármegyében” című tanulmány a BA TFK-nak megalapozását szolgálja, célja egy olyan elemző-értelmező keret kialakítása volt, mely képes feltárni a települési fejlesztések és a települési működés egymásra hatását, valamint az ezekből fakadó területfejlesztési kihívásokat.

„A Budapesti Agglomeráció nemzetközi versenyképessége” tanulmány segít abban, hogy meghatározható legyen a Budapesti Agglomeráció nemzetközi versenyképessége, és nagyvárosi agglomerációkhoz viszonyított pozíciója globális és európai viszonylatban.

„A Budapesti Agglomeráció zöldinfrastruktúra-hálózatának védelme és fejlesztése az életminőség javítása és klímavédelmi célok érvényesülése érdekében” című tanulmány célja, hogy szakmai támogatást biztosítson a BA TFK és Program zöldfelületekkel foglalkozó munkarészeinek kidolgozásához.

Az elkészült kilenc tanulmány célja, hogy megalapozzák a készülő BA TFK és Program tartalmát, megvizsgálva olyan aktuális tématerületeket, amelyekre várhatóan kiemelt figyelmet kell majd szentelni a készülő dokumentum csomagban. A tanulmányok illeszkednek a Konceptió felépítéséhez, eredményeik felhasználásra kerülnek a készülő TFK-ban és Budapesti Agglomeráció fejlesztése során egyúttal felhasználhatók, továbbfejleszthetők.

2. Területfejlesztés

2.1. Területfejlesztési dokumentumok

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) a főváros és Pest vármegye számára meghatározza azt a célt, hogy Budapest és az agglomeráció Közép-Európa vonzó központjává váljon:

„A hazai fejlődés endogén eredményei is Budapesten csúcsosodnak ki. A különleges jelentőségű hálózati szerep a hosszú távon fenntartható fejlődés legfontosabb alapja. Budapest és nagytérsége társadalmi, gazdasági, térszerkezeti jelentőségéből fakadóan tehát megkülönböztetett fejlesztési intézkedéseket és sajátos eszközrendszert igényel. E metropolisz térség harmonikus fejlődéséhez a közelebbi és távolabbi környezetével, az agglomerációval való együttműködés megteremtése elengedhetetlen.”

A fővárosi és vármegyei partnerségben megfogalmazott metropolisz térségre vonatkozó közös javaslatok mind a Budapesti, mind a Pest vármegyei területfejlesztési koncepcióban megjelennek.

Budapest Területfejlesztési Koncepció²

A fővárosi területfejlesztési koncepció elsősorban Budapest stratégiai célrendszerére fókuszál, azonban rögzíti, hogy az agglomeráció fejlesztése elengedhetetlen a közös fejlődés érdekében. Jövőképében kiemeli, hogy együttműködés és partnerség alapvető fontosságú az intézményrendszer és a gazdaságfejlesztés terén a Budapesti Agglomeráció egészének fellendítése, nemzetközi gazdaságba való beágyazottságának erősítése tekintetében.

A beavatkozások szakmai megalapozására, a területi folyamatok befolyásolására alkalmas, összehangolt (fejlesztési és rendezési, szabályozási) eszközrendszer kidolgozására, továbbá közös stratégiai programok és tervek előkészítésére, kidolgozására is szükség van. Tekintettel arra, hogy az agglomeráción belüli kérdések sajátosan szektor-specifikusak, a térségi együttműködések és együtt tervezések kialakításánál is figyelemmel kell lenni e térségi sajátosságokra, a valós térségi-, településközi kapcsolatokra.

A fővárosi koncepció megállapítja, hogy az agglomerációban egyensúlyhiány tapasztalható műszaki- és humán infrastruktúra ellátottságban, pl. a közlekedés, az oktatás, az egészségügy, a kultúra területén, a szolgáltatások elérhetőségében, a munkalehetőségekben fennálló egyenlőtlen térbeli eloszlásban, lakó- és munkahely közti utazási távolságban.

² 2026 január végén a Fővárosi Közgyűlés elfogadta Budapest Főváros új Településtervét

A főváros közlekedési helyzetét, a forgalom mértékét jelentősen befolyásolja az agglomerációt és az országos közúthálózatot érintő közlekedésfejlesztés. Az agglomerációs gyűrűből és a távolabbi településről rendszeresen ingázók jelentős hányadát teszik ki a forgalomban résztvevők számának, emellett jelentős az átmenő forgalom Budapesten az országos közlekedési hálózatban betöltött központi szerepe révén. Ezért a következő prioritások mentén haladva javasolt az átfogó agglomerációs közlekedésfejlesztés:

1. gyalogos, kerékpáros közlekedés,
2. tömegközlekedés,
3. P+R, B+R parkolók kialakítása,
4. motorizált közlekedés a közlekedési csomópontok között

A jelentősebb ipari, szállítmányozási és logisztikai központok a főváros peremkerületeiben és az agglomerációs gyűrűben foglalnak helyet, a szállítási idő pedig nagyban befolyásolja telephelyválasztásukat, így a közútfejlesztés kulcsfontosságú számukra.

Kiemelt feladat a közlekedés összehangolt fejlesztése és a város határain átnyúló, településeket tagoló- elválasztó zöldfelületi elemek és ökológiai hálózatok összehangolt védelme és értékalapú fejlesztése, az indokolatlan zöldmezős beruházások visszaszorítása. Az energiatakarékosság és a megújuló energiaforrások használata hatékonyságra és innovációra készíti a gazdasági szereplőket, összhangban a „zöld” gazdaság alapelveivel.

Pest vármegye Területfejlesztési Konceptiója 2014-2030

A vármegye területe alapvetően két övezetre osztható, földrajzi és fejlettségi értelemben egyaránt centrum - periféria relációban: A Budapest környéki agglomerációs, döntően városias jellegű övezetre és az azon túli, a vármegye peremvidékein elhelyezkedő, jellemzően vidékies, fejlettségében az előbbtől nagymértékben lemaradó térségre. Ez a kettősség a két övezet területfejlesztési kihívásaiban is tetten érhető: Az agglomerációs gyűrűben a további koordinálatlan szuburbanizációt, a közmű-, közlekedési- és intézményi kapacitásproblémák elmélyülését szükséges megakadályozni, a külső övezetben az elöregedő népesség, az alacsony vállalkozássűrűség és a közlekedési kapcsolatok hiánya jelent problémát.

Az agglomerációs gyűrű népessége jelentősen nőtt már a koncepció készítésének idején is - a tendencia azóta is folytatódik-, a lakosság szám hirtelen változása erősen megterhelte a befogadó települések vonalas-, valamint szociális, egészségügyi és oktatási infrastruktúráját. Az elmúlt időszak fejlesztései

emiat részben a hiányzó ellátórendszer pótlására, illetve fejlesztésére koncentráltak (óvoda, bölcsőde), azonban a mennyiségi bővítés mellett a meglévő intézmények minőségi fejlesztése is indokoltta vált.

A koncepció megállapítja, hogy a munkaerőpiaci kínálat nem követte az agglomeráció dinamikus népességnövekedését, ebből következtethető, hogy jelentős az ingázók aránya nem csak a fővárosi munkahelyek irányába, hanem az agglomeráció gazdasági központjai felé is. Az ingázás jelentős forgalmi terhelést okoz a térségben, mely elsősorban a személyautók számának növekedésével magyarázható, így fontos az alternatív közlekedési módok használatának ösztönzése, illetve alternatív foglalkoztatási formák elterjedésének elősegítése.

A koncepció általános területfejlesztési célkitűzése a fővárosi agglomeráció többközpontú városhálózat intenzív fejlesztése, ezáltal valódi metropolisztérség kialakításának lehetővé tétele. Az agglomeráció ipari termelési és innovációs központjait tekintve a metropolisztér új szerkezete megszüntetné az alá-fölé rendeltség, a függőség szemléletét és értelmezését.

Az eddigi területpazarló, zöldterületet felélő, túlbujánzó agglomerációs településfejlődést eredményező fejlesztési tevékenységeket tervezett, koordinált térségfejlesztéssel, takarékos területhasználattal, az épített és környezeti értékek megóvásával és fejlesztésével szeretnék felváltani. A helyi városközpontok fejlesztését, a település gazdasági, kereskedelmi hasznosításra alkalmas területeinek átgondolt, fenntarthatóságot és a modern termelési igényekhez igazított szolgáltatásokat is magába foglaló ingatlanfejlesztést és az ezzel összhangban létrejövő közlekedési és egyéb infrastruktúra fejlesztését is jelentik.

A koncepció három átfogó célt és két átfogó területi célt fogalmaz meg a jövőkép elérése érdekében:

Európai térben versenyképes, minőségi életfeltételeket biztosító Pest vármegye		
Társadalmi megújulás – testben és lélekben egészséges, együttműködő egyének és közösségek	Gazdaság dinamizálása - az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira, külső-belső kapcsolatrendszerére építve	Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása – a lokális és makrotérségi érdekeket kiszolgálni tudó, fenntartható környezet
A fejlődésben elmaradott Szobi és Nagykátai, illetve a lemaradó Aszódi, Ceglédi, Nagykőrösi, Dabasi és Ráckevei járások gazdasági-társadalmi felzárkóztatása		
Pest vármegyei Duna Stratégia megvalósítása		

Általános agglomerációs fejlesztési célok:

- A nemzetközi és regionális csomóponti szerep erősítése, KAPU-térség erősítése, innováció és a K+F erősítése
- Logisztika részesedése csökken, de fontos a city-logisztikai, regionális egységek, feldolgozóipari ellátólánc, interkontinentális transzfer erősítése. További termelő- és logisztikai fejlesztések a helyi gazdasági szereplők preferálásával.
- Keleti agglomerációs területek rekreációs, turisztikai egészségipari fejlesztése
- A területi szempontból kiegyensúlyozott metropolisztérség kialakítása érdekében valamennyi járási központ erősítése területfejlesztési cél, ezek közül a koncepció kiemeli a következő agglomerációs központokat: Gyál, Dunakeszi-Fót, Pilisvörösvár, Szigetszentmiklós, Veresegyház, Zsámbék.

Funkcionális várostérségek térszerkezeti fejlesztése:

- Dunakeszi-Vác várostérsége (déli irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
- Gödöllő – Aszód várostérsége (délnyugati irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
- Monor – Gyál – Vecsés várostérsége (nyugati irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
- Szigetszentmiklós – Dunaharaszti várostérsége (északi irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
- Érd – Százhalombatta várostérsége (északkeleti irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
- Budaörs várostérsége (keleti irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
- Pilisvörösvár – Piliscsaba várostérsége (délkeleti irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
- Szentendre várostérsége (déli irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)

Kiemelt övezet:

- Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér

Budapest keleti kapuja, globális gazdaságba integrált vállalkozási övezet. Komplex, integrált fejlesztési cél, közlekedési kapcsolatok Budapest XVII. és XVIII. kerületek, valamint a szomszédos települések felé, kereskedelmi-logisztikai területek, városközpont és szabadidős-rekreációs területek fejlesztése.

Pest vármegye Területfejlesztési Program 2021-27

Pest vármegye sem társadalmi, sem gazdasági szempontból nem homogén térség. Az agglomerációs öv térségeire gazdasági szempontból a magas vállalkozói aktivitás, a szolgáltató ágazatok, illetve az innovatív termelési szektor meghatározó jelenléte, a magasabb jövedelemtermelő képesség, a nagyobb együttműködési készség jellemző. Ezzel szemben a peremvidék járásaiban lényegesen alacsonyabb a működő vállalkozások száma, azok inkább a hagyományos ágazatokban (agrárium, építőipar, élelmiszergazdaság) tevékenykednek és jóval alacsonyabb a jövedelmezőségük.

A térszerkezet az országban egyedülálló: a Főváros központi szerepe, a centrális hálózati elemek, az M0-ás körgyűrű, a nemzetközi repülőtér jelenléte, a Duna, a kisvárosokkal átszótt tér, a környező vármegyékhez hasonló adottságú peremvidékek nagy fejlődési potenciált hordoznak, ugyanakkor számos megoldandó problémát is jelentenek. Kiválóak az adottságok a turisztika, a feldolgozóipar, a kereskedelem és logisztika, a kulturális- és kreatív ipar területén.

Az agglomerációban az országos átlaghoz képest jóval nagyobb a népsűrűség, és továbbra is dinamikusan nő a lakosságszám. A szuburbanizációs folyamatot a fiatal és képzett népesség betelepülése táplálja, ugyanakkor az agglomeráción kívüli térségek mutatói az országos átlaggal megegyezők, vagy annál rosszabbak.

Pest vármegye Budapesttel szoros kapcsolatban fejlődik, döntően a főútvonalak mentén a kaputérségek jelentik a növekedési potenciált. A fejlődés motorja a koncentrált vásárlóerő, valamint a nemzetközi versenyképesség szempontjából fontos ágazatok – gyógyszeripar, informatikai szolgáltatások, egyéb csúcstechnológiai és tudásintenzív szolgáltatások – tekintetében kimutatható együttműködés, a városhatárt átlépő beszállítói és értéklánc-kapcsolódás. Pest vármegyében létezik regionális innovációs rendszer – ezzel egyedülálló az országban – az egyes kistérségek K+F+I aktivitása összekapcsolódik. Pest vármegye, illetve azon belül a Budapesti Agglomeráció és a főváros fejlődése tehát szorosan összefügg, ugyanakkor nem tekinthető és nem kezelhető egységes funkcionális várostérségként. A főváros körül történelmi léptékben is jelen volt a nagy- és kisvárosok sűrű, de decentralizált hálózata, amelyek működése szoros kapcsolatban volt Budapesttel, de különböző gazdasági, társadalmi és kulturális profil határozta meg fejlődésüket.

A 2000-es évekhez képest lényeges változás, hogy az ingázás már nem csak Budapest irányú, hiszen az agglomerációban is jelentős termelő, szolgáltató kapacitások épültek ki, emiatt a járási központok elérhetősége mellett Budapest és térségének elérhetőségét is szükséges fejleszteni. Intézkedésként emiatt a Területfejlesztési Program rögzíti a közösségi közlekedés tengelyei mentén a multimodális csomópontok, P+R, B+R parkolók fejlesztésének igényét.

A Területfejlesztési Program négy különböző profilú gazdasági zónát különböztet meg az agglomerációs gyűrűben:

- Logisztikai zóna: Érd, Százhalombatta, Szigetszentmiklós, Gyál, Dunakeszi, Fót, Kistarcsa, Dabas, Újhartyán
- Kiemelt gazdasági-logisztikai övezet technológiai pólus: Vecsés, Gyömrő, Üllő, Pécel
- High-tech versenyképességi-innovációs pólus: Veresegyház, Gödöllő
- Innovációs pólustérség: Budaörs, Zsámbék, Budakeszi, Budakalász

A Területfejlesztési Program a vármegye egészének fejlesztését célozza, a forrásfelhasználás módjában azonban megjelennek a területi célok (ld. Integrált Területi Program).

Pest vármegyei Területfejlesztési Program által meghatározott intézkedésstruktúra

I. Prioritás Versenyképes Pest vármegye: a vármegye több lábon álló gazdaságának fejlesztése		
1	Vállalkozások versenyképességének javítása	
1.a	Vállalkozások foglalkoztatási gondjainak mérséklése	Pest vármegye
1.b	Vállalkozások telephely feltételeinek javítása	Pest vármegye
1.c	Pénzügyi eszközökhöz való hozzáférés feltételeinek javítása	Pest vármegye
1.d	Vállalati technológia fejlesztések	Pest vármegye
1.e	Vállalkozások digitális transzformációja	Pest vármegye
1.f	Üzleti környezet fejlesztése	Fenntartható városok programban
1.g	Vállalkozói együttműködések ösztönzése	Pest vármegye
1.h	Vállalkozásokat segítő tanácsadói program indítása	Pest vármegye
1.i	Vállalati K+F tevékenység erősítése	Pest vármegye
1.j	Vállalkozások támogatása a fenntartható működés, a körforgásos gazdaság modelljének adaptációjában	Pest vármegye
2.	Pest vármegye gazdaságában meghatározó súlyú ágazatok fejlesztése	
2.a	Kiemelt jelentőségű ipari, építőipari ágazatok (járműgyártás, elektronikai, híradástechnika, gyógyszeripar, építőipar) fejlesztése	Pest vármegye
2.b	Mezőgazdaság és élelmiszeripar növekedésének biztosítása	Pest vármegye
2.c	Életmód, egészségipar és alkonygazdaság fejlesztése	Pest vármegye
2.d	Turizmus, mint stratégiai ágazat fejlesztése	Délkelet Pest vármegyei termál és ökoturisztikai térség, Dunakanyar kiemelt, Gödöllői dombság és Galga mente, Pilis-Budai, Ráckevei-Duna turisztikai térség
2.e	Kereskedelem, logisztika	Pest vármegye
3.	Területi fókuszú gazdaságfejlesztés	
3.a	Gödi Különleges Gazdasági Övezet Integrált fejlesztése	Göd, Dunakeszi, Fót Sződ, Csomád
3.b	Ferihegyi Gazdasági Övezet integrált fejlesztése	az övezet 16 települése

II. prioritás Szolidáris Pest vármegye, a társadalmi-gazdasági lemaradásban lévő térségek komplex fejlesztése

1.	Helyi gazdaságfejlesztés	
1.a	Ipari park fejlesztés és vállalkozások telephely feltételeinek javítása	Az ipari park fejlesztésre kijelölt települések, illetve telephely fejlesztés esetén minden térség
1.b	Vállalkozások technológiai feltételeinek javítása, digitális transzformáció segítése	minden lemaradó térség
1.c	Helyi, térségi és hálózati gazdaságfejlesztés	minden lemaradó térség
1.d	Turizmus fejlesztése	Szobi, Aszódi, Ráckevei járások, illetve a DK Pm-i turisztikai térség települései
1.e	Alkonygazdaság megtelepedésének elősegítése	Szobi, Nagykátai és Ceglédi járás
1.f	Agrárvertikum, élelmiszeripar jövedelemtermelő képességének fokozása	Ceglédi, Dabasi, Nagykőrösi és Nagykátai járások
2.	Térségi társadalmi felzárkóztatás	
2.a	Oktatás, nevelés fejlesztése, élethosszig tartó tanulás elősegítése	minden lemaradó térség
2.b	Lakosság egészségi állapotának javítása	minden lemaradó térség
2.c	Települési és térségi szociális ellátórendszer megerősítése	minden lemaradó térség
2.d	A kultúra, sport és egyéb rekreációs tevékenységekhez való hozzáférés javítása	minden lemaradó térség
2.e	Térségi értékek megőrzése, térségi identitás erősítése	minden lemaradó térség
3.	Települési és térségi infrastruktúra fejlesztés	
3.a	Járasközpont települések komplex fenntartható javítása	minden lemaradó térség
3.b	Térségi elérhetőség javítása, helyi közlekedés fejlesztése	minden lemaradó térség
3.c	Települési kék és zöld infrastruktúra fejlesztése	minden lemaradó térség
3.d	Települési egyéb szolgáltatásokat nyújtó intézmények infrastruktúrájának fejlesztése	minden lemaradó térség
3.e	Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése, megújuló energiatermelés elősegítése	minden lemaradó térség

III. prioritás Elérhető Pest vármegye: Közlekedésfejlesztés Pest vármegye nemzetközi, regionális és térségi kapcsolatainak javítása érdekében

1.	Nemzetközi közlekedési kapcsolatok fejlesztése	
1.a	Nemzetközi közúti kapcsolatok fejlesztése	Pest vármegye
1.b	Nemzetközi vasúti kapcsolatok fejlesztése	Pest vármegye
1.c	Duna szerepének erősítése a nemzetközi szállítmányozásban	Pest vármegye
2.	Közösségi közlekedés fejlesztése	
2.a	Elővárosi közlekedési rendszer fejlesztése	Pest vármegye
2.b	Közösségi közlekedés kisléptékű fejlesztése	Pest vármegye
2.c	Térségi és járási központok elérhetőségének javítása	Pest vármegye
3.	Közúthálózat fejlesztése	
3.a	Belterületi utak fejlesztése	Pest vármegye
3.b	Közutak fejlesztése	Pest vármegye
3.c	Nemzetközi és országos kerékpáros kapcsolatok fejlesztése	Pest vármegye
3.d	Közlekedésbiztonsági beavatkozások	Pest vármegye

IV. prioritás Élhető Pest vármegye: települési infrastruktúra- és környezetfejlesztés az élhetőbb-, fenntarthatóbb lakókörnyezetért		
1.	Policentrikus településstruktúra, fenntartható városfejlesztés	
1.a	Központi szerepkörű városok fejlesztése (fenntartható városfejlesztés potenciális célterületei)	Szob, Aszód, Pilisvörösvár, Budakeszi, Gyal, Vecsés, Ráckeve, Dabas, Monor, Nagykáta, Nagykőrös
1.b	Önkormányzati szolgáltatások javítása	Pest vármegye
1.c	Szociális városrehabilitációs beavatkozások	Pest vármegye
2.	Környezetvédelem, természeti területek és értékek megóvása, élhetőbb települési környezet kialakítása	
2.a	Települési környezet megújítása, a települések zöldfelületeinek növelése	Pest vármegye
2.b	Természeti területek és értékek megóvása, a vármegye ökológiai térszerkezetének fejlesztése	Pest vármegye
2.c	Környezet-, levegőminőség-, zaj-, talaj- és földvédelem	Pest vármegye
2.d	Barnamezős területek felmérése és megújítása	Pest vármegye
3.	Energiahatékonyság növelése, a CO2 kibocsátás csökkentése	
3.a	Önkormányzati tulajdonú intézmények és bérlakások, valamint költségvetési szervek energetikai megújítása	Pest vármegye
3.b	Gazdasági társaságok energiahatékonysági beruházásai	Pest vármegye
3.c	A lakosság energiahatékonysági fejlesztéseinek támogatása	Pest vármegye
3.d	Megújuló energiatermelő rendszerek kialakításának támogatása	Pest vármegye
3.e	Szemléletformálás az energiatakarékosság és a megújuló energiák használata tekintetében	Pest vármegye
4.	Vízgazdálkodás, vízviszatarlás létesítményeinek fejlesztése	
4.a	Vármegyei és települési vízkár elhárítási tervek és programok kidolgozása	Pest vármegye
4.b	Felszíni csapadékvíz elvezetés, vízviszatarlás, vízpótlás létesítményeinek, kialakítása, fejlesztése	Vízrendezés célterületei c. lehatárolás alapján
4.c	Közcatorna rendszerek fejlesztése, szennyvíztisztító művek korszerűsítése	Pest vármegye
4.d	Az egészséges ivóvízhez való hozzáférés javítása	Pest vármegye
4.e	Élővizeink (folyók, tavak, patakok) és környezetük rendbetétele, revitalizációja	Pest vármegye
4.f	Szemléletformálás az ésszerű vízgazdálkodás tárgyában	Pest vármegye
5.	Hulladékgazdálkodás fejlesztése	
5.a	Hulladék újrahasznosításának arányának növelése	Pest vármegye
5.b	Zöldhulladék hasznosítás szerepének növelése	Pest vármegye
5.c	A nem újrafeldolgozható vagy újrahasználatos hulladék energiatermelő szerepének növelése	Pest vármegye
5.d	Az illegális hulladéklerakás megakadályozása, meglévő illegálisan működő lerakók felszámolása	Pest vármegye
5.e	Szemléletformálás a hulladékhasznosítás kapcsán	Pest vármegye

V. prioritás Emberközpontú Pest vármegye: képzett, egészséges, együttműködő, értékeit megőrző és fejlesztő, a lemaradókat segítő vármegyei társadalom építése

1.	Pest vármegyei humán erőforrás fejlesztése	
1.a	Térségi igényeknek megfelelő szakképzés (duális képzés) erősítése	Pest vármegye
1.b	Térség-specifikus ismeretek megjelenítése az oktatásban	Pest vármegye
1.c	Pályaválasztási orientáció fejlesztése	Pest vármegye
1.d	Egész életen át való tanulás ösztönzése	Pest vármegye
1.e	Vállalkozóvá válás ösztönzése az iskolarendszerben történő képzés részeként	Pest vármegye
1.f	Helyi közszolgáltatásokat nyújtó humán erőforrás fejlesztése	Pest vármegye
2.	Pest vármegyei intézmények fejlesztése és építése	
2.a	Oktatás, nevelés alapintézményeinek (bölcsőde, óvoda, családi bölcsőde általános iskola) fejlesztése	Köznevelési
2.b	Kulturális intézmények szolgáltatásainak és infrastruktúrájának fejlesztése	Pest vármegye
2.c	Szociális intézmények fejlesztése	Pest vármegye
2.d	Lemaradó térségek szolgáltatási környezetének fejlesztése	Lemaradó térségek
3.	Pest megyében lévő kulturális értékek megőrzése, helyi és vármegyei identitástudat erősítése	
3.a	Helyi és vármegyei identitás erősítése	Pest vármegye
3.b	Pest vármegyei értéktár fejlesztése és a vármegyei értékek széleskörű megismertetése	Pest vármegye
4.	Térségi szereplőkkel való együttműködés és koordináció	
4.a	Pest vármegye térségmenedzselési kapacitásainak kialakítása, működtetése	
4.b	Partneri kapcsolatok intézményesített fejlesztése	Pest vármegye
5.	Társadalmi programok megvalósítása	
5.a	Családbarát Pest vármegye	Pest vármegye
5.b	Közösség építése és társadalmi bizalom erősítése	Pest vármegye
5.c	Szegénység elleni küzdelem, más leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása	Pest vármegye
6.	Egészségtudatos életmód és prevenció ösztönzése	
6.a	Egészséges életmódra és prevencióra irányuló programok	Pest vármegye
6.b	Lelki egészség megteremtése	Pest vármegye
6.c	Lakossági szűrőprogramok indítása	Pest vármegye
6.d	Sportolás, illetve az egészséges életmódra nevelés tárgyi feltételeinek megteremtése	Pest vármegye
7.	Egészségügyi intézményrendszer fejlesztése	
7.a	Egészségügyi alap-, és szakellátás intézményeinek fejlesztése	Pest vármegye
7.b	Pest vármegyei kórházak fejlesztése	Pest vármegye

2.2. TOP Plusz pályázati források kihelyezése 2021-2027 időszak

Tervezési körülmények

Az Európai Bizottság által 2022. december 22-én elfogadott Partnerségi Megállapodás a 2021-27-es időszakban felhasználható európai uniós kohéziós forrásainak felhasználását rögzíti. A következő évek uniós és hazai forrásait elsősorban a gazdaságélénkítésre, a kis- és középvállalkozások támogatására, a magyar települések erősítésére, valamint a kutatás, fejlesztés és innovációs célú beruházásokra fordítja az ország. Fontos változás a korábbi tervezési ciklusokhoz képest, hogy Magyarország kezdeményezte az Európai Bizottságnál a közép-magyarországi régió kettéválasztását, így 2018. január 1-jétől a 2013/2015. (XII. 29.) Korm. határozatnak megfelelően Közép-Magyarország régió kettévált Pest régióra és Budapest régióra. A kettéválasztás célja, hogy a Budapesthez képest lakosságarányos GDP bevételekhez mérten kevésbé fejlett Pest vármegyére kedvezőbb európai uniós támogatási feltételek legyenek érvényesek 2020 után. Ennek megfelelően a 2021-27-es Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (továbbiakban TOP Plusz) külön prioritásban rendelkezik a Budapesti és a vármegyei fejlesztésekről.

A TOP Plusz lehetőséget biztosít a vármegyék számára a vármegyei területfejlesztési koncepcióban és programban megfogalmazott fejlesztések egy részének megvalósítására. Mivel ezek a tervdokumentumok a teljes tervezés módszerével készültek, az ezekben megfogalmazott fejlesztési igények messze meghaladják a TOP Plusz forrásokból megvalósítható célok és beavatkozások körét.

Pest vármegye Integrált Területi Programja (ITP 2021-2027)

A forrásfelhasználás tervezése érdekében szükséges minden területi szereplőnek elkészítenie Integrált Területi Programját 2021-27 (továbbiakban ITP 2021-27), mely a helyi igényekkel összhangban alátámasztja az adott vármegyében rendelkezésre álló TOP Plusz forráskeretek felhasználásának szerkezetét, elvárt eredményeit és ütemezését.

A Pest vármegyei ITP 2021-27 5.0 verziószámú változata³ tartalmazza a TOP Plusz keretek forrásallokációjának szerkezetét prioritások, intézkedések, felhívások és forrásfelhasználási módok szerint, beleértve a térségi/területi forrásfelhasználási módokat, valamint az ezekhez tartozó forrásfelosztást. A teljes vármegyei keretösszeg 166 775 000 000 Ft. A forrásfelosztásban újdonságot jelent, hogy az egyes felhívásokhoz kötődően eltérő felosztásban, a felhívásban foglalt tartalom területi relevanciájának megfelelő módon került sor térségi és települési differenciálásra, ezzel biztosítva, hogy

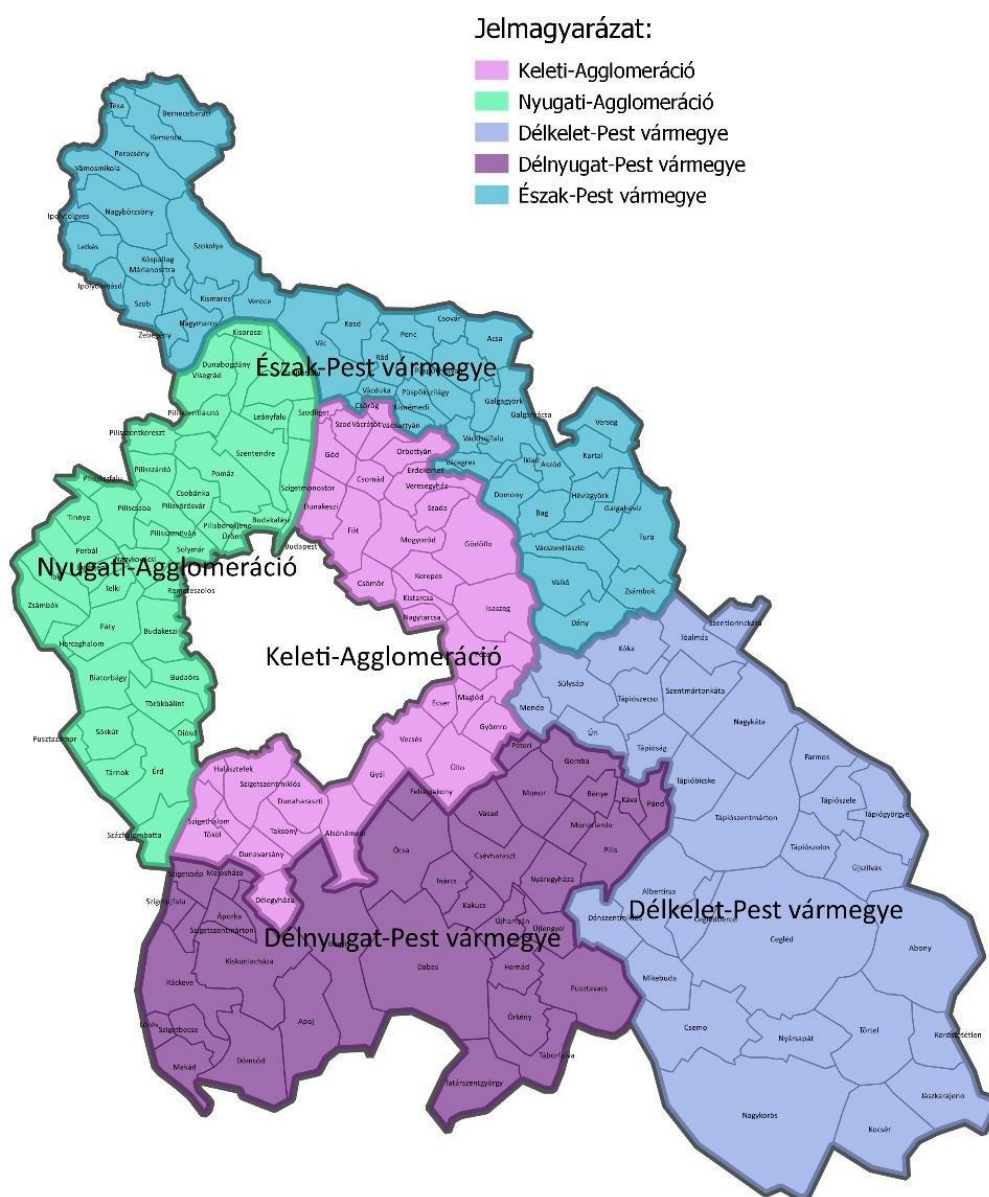
³ Elfogadva 66/2024 (11.29.) PVÖ határozattal, 2024. november 29-én

a területfejlesztési eszközök ott kerüljenek felhasználásra elsősorban, ahol azokra a leginkább szükség mutatkozik.

A Budapesti Agglomeráció fejlesztése és a Pest vármegyei ITP 5.0-ban foglalt forrásallokáció és forrásfelhasználási módok meghatározása tekintetében kiemelt jelentősége van a Pest vármegyei agglomerációs területek – Nyugati-Agglomeráció, Keleti-Agglomeráció – forrásfelhasználási módjainak meghatározásában a földrajzilag meghatározott fejlesztési célterületek között.

Földrajzi célterületek Pest vármegyében Forrás: Pest vármegye ITP 5.0.

A két agglomerációs zóna, Budapest főváros kivételével, lefedi a Budapesti Agglomeráció területét, amelyek tervezett forráskerete:

- Forrásfelhasználási mód II. (Nyugati-Agglomeráció) keretösszege (Ft): 18 687 765 140 Ft.
- Forrásfelhasználási mód III. (Keleti-Agglomeráció) keretösszege (Ft): 20 981 588 446 Ft.

Összesen: 39 669 353 586 Ft.

A fenti keretösszegeből az agglomerációs települések kedvezményezettjei (jellemzően települési önkormányzatok) az alábbi Felhívásokra jogosultak pályázni:

- 1.2.1 Élhető települések
- 1.2.3 Belterületi utak fejlesztése
- 2.1.1 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése
- 3.1.3 Helyi humán fejlesztések
- 3.3.1 Gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése
- 3.3.2 Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése
- 3.3.3 Köznevelési infrastruktúra fejlesztése
- 6.1.1 Helyi gazdaságfejlesztés
- 6.1.3 Helyi és térségi turizmusfejlesztés.

**A Nyugati- és Keleti-Agglomeráció forrásfelhasználási mód indikatív keretösszegei
intézkedésenként**

Forrásfelhasználási mód	Nyugati-Agglomeráció indikatív keretösszeg Ft	Keleti-Agglomeráció indikatív keretösszeg Ft	Összesen:
1.2.1. Élhető települések	4 712 378 574	5 369 191 011	10 081 569 585
1.2.3. Belterületi utak fejlesztése	2 923 993 752	3 363 440 292	6 287 434 044
2.1.1 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	1 311 000 000	1 333 000 000	2 644 000 000
3.1.3 Helyi humán fejlesztések	1 099 313 979	1 297 778 736	2 397 092 715
3.3.1 Gyermekeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése	3 607 120 000	4 678 660 000	8 285 780 000
3.3.2 Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése	2 147 000 000	2 802 000 000	4 949 000 000
3.3.3 Köznevelési infrastruktúra fejlesztése	203 389 958	-	203 389 958
6.1.1 Helyi gazdaságfejlesztés	944 869 466	1 145 837 827	2 090 707 293
6.1.3 Helyi és térségi turizmusfejlesztés	1 738 699 411	991 680 580	2 730 379 991

Forrás: Pest vármegyei ITP 5.0 alapján

A fentiekén túlmenően:

- az ITP forráskereteiből támogathatóak a Fenntartható városfejlesztési kör kijelölt városai, Pest vármegyében Érd megyei jogú város, amelynek keretösszege: 4 500 000 000 Ft
- Kiemelt járásközpontok fejlesztési cél keretében támogathatók az alábbi agglomerációs gyűrűben található járásközpontok: Budakeszi, Gyál, Pilisvörösvár, Vecsés; keretösszege a többi kiemelt járásközpont támogatásával együtt 42 764 031 283 Ft
- Illetve az aktív turizmus fejlesztése forrásfelhasználási mód keretében bármely Pest vármegyei település, keretösszege 7 936 721 124 Ft

Az ITP 5.0. forrásallokációs tervezési tábla alapján különböző Intézkedésekhez és felhívásokhoz kapcsolódó fejlesztések, az ITP-ben rögzített lehatárolások alapján (lásd Kiemelt kedvezményezett)

forrásfelhasználási mód, Kiemelt járásközpontok fejlesztési cél, Aktív turizmus forrásfelhasználási mód). Az egyes célterületekhez tartozó települések listáját az ITP tartalmazza.

Budapest Integrált Területi Programja, ITP 2021-27

Budapest Főváros a 2021. évet követő időszak szükséges fejlesztéseinek meghatározása és a 2021-2027 évi Európai Unió fejlesztési ciklusra való felkészülés érdekében 2021. évben elkészítette és elfogadta Fővárosi Területfejlesztési Programját (Stratégiai és Operatív programrész; a továbbiakban: FŐTEP 2021), illetve az Otthon Budapest - Integrált Településfejlesztési Stratégiát² (a továbbiakban: Budapest ITS). A területi szereplők – jelen esetben Budapest Főváros – számára a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (továbbiakban: TOP Plusz) biztosít lehetőséget az igényei és szükségletei szerint meghatározott fejlesztések megvalósítására. A TOP Plusz források felhasználásának tervi alapját a Fővárosi Területfejlesztési Program 2021 és a Budapest ITS jelentik. Mindkét dokumentum széleskörű társadalmi részvétellel és az összes érintett szereplő bevonásával készült, erősítve annak tervi megalapozottságát és társadalmi-szervezeti beágyazottságát.

A FŐTEP és a Budapest ITS fejlesztési tervdokumentumok teljes tervezéssel készültek, azaz a célok elérését szolgáló összes fejlesztési javaslatot tartalmazzák, amelyek költségigénye messze meghaladja a TOP Plusz forrásokból megvalósítható beavatkozások volumenét. Ezért szükséges egy szintén stratégiai jellegű tervdokumentum elkészítése, amely a Budapest Főváros számára rendelkezésre álló TOP Plusz forráskeretek hasznosításának tervezetét tartalmazza.

A TOP Plusz Budapest Főváros esetében két prioritást tartalmaz, a 4. prioritás Budapest infrastrukturális fejlesztések ERFA forrásból, az 5. prioritás Budapest humán fejlesztések ESZA forrásból valósul meg. A forráskeretek 2021-2027 időszakra vonatkozó Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz pénzügyi keretének területi felosztásáról szóló 1086/2022. (II. 23.) Korm. határozatban rögzített fővárosi keretösszegeknek megfelelően kerültek kialakításra. Az indikatív keretösszeg a nemzeti önrészt tartalmazza, a tervezési árfolyam 350 Ft/Euró 2023. februárban.

TOP Plusz Budapest megvalósuló településfejlesztési prioritások keretösszege

TOP Plusz Prioritás	4. prioritás keretösszege (ERFA) (Mrd Ft)	5. prioritás keretösszege (ESZA) (Mrd Ft)	Összesen Budapest
Keretösszeg	59,260	24,302	83,562

Forrás: Budapest ITP

Budapest Főváros a TOP Plusz rendelkezésre álló keretösszeg felhasználására 11 Programot határozott meg. A Programok a FŐTEP 2021-ből és a Budapest ITS-ből kerültek levezetésre, az abban elfogadott célok megvalósulását szolgálják, és illeszkednek a TOP Pluszban meghatározott Prioritásokhoz és Intézkedésekhez.

A fővárosi beavatkozások keretösszege

Beavatkozás neve	Uniós alap	Pénzügyi keret (Mrd Ft)
P1. Lakásügynökség – lakásállomány felújítása és bővítése	ERFA	8,5 Mrd Ft
P2. Energiatakarékos épületek – energiaügynökségi modell elindítása	ERFA	1,0 Mrd Ft
P3. Komplex klímaadaptációs és közterületmegújítási projektek	ERFA	19,6 Mrd Ft
P4. Egészséges utcák program	ERFA	24,16 Mrd Ft
P5. Bringasztráda program	ERFA	6 Mrd Ft
P6. Fővárosi Foglalkoztatási Paktum	ESZA	2,802 Mrd Ft
P7. Komplex egészségügyi, szociális és munkaerő-piaci támogatás	ESZA	4,2 Mrd Ft
P8. Energiaügynökségi modell elindítása	ESZA	1,5 Mrd Ft
P9. Szociális szolgáltatások kapacitás-fejlesztése	ESZA	6,9 Mrd Ft
P10. Lakásügynökség-modell kialakítása	ESZA	1,5 Mrd Ft
P11. Lakhatási garancia program	ESZA	7,4 Mrd Ft

Forrás: Budapest ITP

Támogatott projektek

A források felhasználása jó ütemben halad, a Nyugati Agglomeráció forrásfelhasználási mód keretében 69 pályázat került támogatásra, a megítélt támogatások összege 16,255 milliárd Ft, míg a Keleti Agglomeráció forrásfelhasználási mód keretében 22,732 milliárd Ft a megítélt támogatások összege 87db pályázat számára.

TOP Plusz forrásból megítélt támogatások száma és összege a Keleti és a Nyugati Agglomeráció felhasználási mód keretében

Intézkedés	Támogatott projektek száma a Nyugati Agglomerációban	Megítélt támogatás összege a Nyugati Agglomerációban	Támogatott projektek száma a Keleti Agglomerációban	Megítélt támogatás összege a Keleti Agglomerációban
TOP_PLUSZ-1.2.1-21-PT1 - Élhető települések	16	4 412 377 798	25	6 414 546 430
TOP_PLUSZ-1.2.3-21-PT1 - Belterületi utak fejlesztése	7	1 620 628 916	9	1 928 440 682
TOP_PLUSZ-2.1.1-21-PT1 - Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	1	249 999 936	0	0*
TOP_PLUSZ-3.1.3-23-PT1 - Helyi humán fejlesztések	8	809 318 483	13	1 445 882 153
TOP_PLUSZ-3.3.1-21-PT1 - Gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése	7	3 512 340 045	9	4 474 963 664
TOP_PLUSZ-3.3.2-21-PT1 - Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése	6	1 520 858 746	11	3 327 921 415
TOP_PLUSZ-3.3.3-23-PT1 - Köznevelési infrastruktúra fejlesztése	15	1 552 408 047	9	2 457 430 647
TOP_PLUSZ-1.1.1-21-PT1 - Helyi gazdaságfejlesztés	3	944 869 466	6	1 545 837 329
TOP_PLUSZ-1.1.3-21-PT1 - Helyi és térségi turizmusfejlesztés	6	1 632 400 198	5	1 137 672 658
Összesen	69	16 255 201 635	87	22 732 694 978

Forrás: Saját készítés <https://www.palyazat.gov.hu/eredmenyek> alapján

*Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése című felhívás keretében a Pest megyei TSM-ben a Keleti Agglomeráció értékelési szempontjaihoz kerültek hozzárendelésre a Kiemelt járásközpontok értékelési szempontjai

A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia végrehajtására dedikált forrásból Érd eddig 148 millió Ft-ot használt fel. Az aktív turizmus fejlesztése keretében 5,837 milliárd Ft került megítélésre az agglomerációban 6 projekt esetében. A kiemelt járási központok fejlesztésére szánt forrásokból 22 db pályázat került támogatásra 12,309 milliárd Ft összegben.

A fővárosban a Bringasztráda Program esetében két támogatói döntés született eddig 2,4 milliárd Ft értékben, további felhívások elbírálása még folyamatban van.

A projektek listája 2. sz. mellékletben található.

3. SWOT analízis⁴

TÉMATERÜLET	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Vállalkozások	Magas vállalkozássűrűség, jelentős külföldi működő tőke, jelentős beruházási összegek	A vállalkozások innovációs képessége nemzetközi összemérésben még mindig jelentősen elmarad a potenciáljától (digitális átállás, külföldi piacra lépés lehetősége), alacsony hozzáadott értékű termelés dominanciája	Vállalati tanácsadás, képzések, technológiai felkészültség és innovációs együttműködések ösztönzése, magas hozzáadott értékű ágazatok vonzása a térségbe	Makrogazdasági és szabályozási környezet nagymértékben hat a termelékenységre, piacvesztés esélye az innováció hiánya miatt, alacsony hozzáadott értékű termelés konzerválása
Feldolgozóipar	Humán erőforrás rendelkezésre állása, munkaerőtartalék	A megfelelően képzett munkaerő hiánya, a munkaerő tartalékok elapadása	Piacvezérelt képzések, rugalmas foglalkoztatási formák, munkaerőtartalék bevonása a piacra	A növekedési potenciálok kiaknázatlanok maradnak a megfelelő mennyiségű és minőségű munkaerő hiányában
	Erős pénzügyi háttér	Továbbra is kevés a vállalkozói parkok száma, nem megfelelő telephelyi feltételek	Rövid ellátási láncok újbóli felértékelődése a multinacionális vállalatoknál piacot teremthet a vármegyei vállalkozásoknak	Magas ráfordítási költségek miatt piaci hátrány a vállalkozásoknál, térség vonzerejének csökkenése
	Agrárinnovációs központok a vármegyében, intenzív kertészeti kultúra, nagyméretű piac helyben	Agrártámogatások hiánya az agglomerációban a helyi mezőgazdaság versenyképességét rontja, korszerűtlen termelési módok, ökológiai szemlélet hiánya alacsony termelői részesedést nyújt	Klímaváltozásból adódó új és fenntartható agrotechnológiai eljárások, ellenálló fajták alkalmazása, rövid ellátási láncok megerősítése, feldolgozóipari együttműködések ösztönzése	Az agrártámogatások további elmaradása az agglomerációban az ágazat alacsony hozzáadott értékét konzerválja
Közlekedés, szállítás, raktározás	A feldolgozóipar beruházási és termelési értéke magas. Diverzifikált struktúra, exportorientáltság. Humán erőforrás jelenléte	Az élelmiszeripar exportképessége viszonylag alacsony, alacsony K+F kiadás, specializált szakember hiány.	Rövid ellátási láncok kiépítése, ipar technológia-intenzív fejlesztése, vállalati innovációk erősítése, piacvezérelt képzések ösztönzése.	Ipar technológiai korszerűsítése elmarad, amely csökkenti a vállalkozások versenyképességét
	Központi fekvés, páneurópai közlekedési korridorok találkozásában, kedvező logisztikai adottságok	Közlekedési rendszerek túlterheltsége (állami és önkormányzati úthálózat minősége, helyi tömegközlekedési rendszer)	City logisztika további fejlesztésének ösztönzése, fejlesztésre alkalmas területek kijelölésével, közlekedési elérhetőségeinek, infrastruktúrájának fejlesztésével	Forgalmi és közlekedésbiztonsági gócpontok fejlesztése
	Multimodális csomópontok, mérsékelt elérési idők utazásban	Személygépjárművek tömeges használata, folyamatos bővülése, P+R és a tömegközlekedés összehangolásának hiánya	Agglomerációs tömegközlekedés fejlesztése, közutak minőségének javítása, a K-NY-i vasúti összeköttetés kapacitásának bővítése, távmunka, valamint a tömegközlekedés, mikromobilitás, B+R, P+R parkolás ösztönzése	Személygépjárművel történő közlekedés jelentős utazási és szállítási idő növekedéssel jár együtt - helyzeti előny csökkenése
Kereskedelem	A kereskedelem számára a központi fekvésből adódó előnyök, B2B és B2C szegmensben is könnyű piacra lépés, meglévő logisztikai és közlekedési kapacitások	Közlekedési rendszerek terheltsége nehezíti az áruk mozgatását, magas telekárak komoly korlátot jelentenek a bővülésben	Az agglomerációs települések növekedése jelentős lehetőségeket hordoz kereskedelmi tevékenységek telepítésére, az agglomeráció tágulásával a lehetőségek tovább bővülnek a B2C tevékenységek esetében	Globális gazdasági helyzetből adódó visszaesés, nem átgondolt területhasználat csökkenti a betelepülő vállalkozások számára a vonzerőt

⁴ A SWOT-analízis tekintetében a 2022. évi monitoring jelentésben közölt elemzés továbbra is releváns. A készülő TFK fog új agglomerációs szintű SWOT-analízist tartalmazni, mely a következő monitoring jelentésben fog megjelenni.

TÉMATERÜLET	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Turizmus	Értékes természeti és kulturális értékek, jó elérhetőség	Vegyes minőségű attrakciós, szálláshelyi és vendéglátói szolgáltatások	Új egész napos programot jelentő attrakciók létrehozása, meglévő attrakciók összekapcsolása, tematikus utak létrehozása, közlekedési adottságoknál fogva a corporate szegmens, konferencia turizmus erősítése	Konjunktuáraérzékeny ágazat, gazdasági visszaesés következtében tömegesen megszűnő munkahelyek
Foglalkoztatás	Növekvő, fiatalodó, iskolázott népesség	A hátrányos helyzetű járáásokban tartós az elvándorlás, alacsony népességmegtartó képesség, öregedő társadalom	Települési identitás erősítésével, megfelelő rekreációs és közösségi terek kialakításával, közösségi szolgáltatásokkal, infrastrukturális fejlesztésekkel növelhető a népességmegtartó erő	Csökkenő betelepülési kedv csökkenő gazdasági aktivitást eredményez
	Az országosnál magasabb aktivitási ráta, pozitív vándorlási egyenleg	Egyes ágazatokban a szakképzett munkaerő hiánya Jelentős az ingázás intenzitása a fővárosba és az agglomerációs gyűrű településeire	A magasan képzett munkaerőre alapozva új magas hozzáadott értéket termelő munkahelyek A növekvő fizetőképes helyi keresletre épülő szolgáltatások a helyben foglalkoztatottak számát növelik	A szakképzés (és a felsőoktatás) nem követi a piaci igényeket, nő a strukturális munkanélküliség Utazási idő növekedése miatt csökken a letelepedési vonzerő, elmaradó munkaerő-utánpótlás
Életszínvonal	Növekvő életszínvonal	A fővárostól elmaradó keresetek	Új foglalkoztatási formák, innovatív ágazatok, piacvezérelt képzések megjelenése csökkentik a főváros és a vármegye közötti kereseti rést	Csökkenő jövedelem, életszínvonal
Szociális ellátás	Növekvő életszínvonal	Öregedő társadalom, a szociális ellátás intézményrendszerének kapacitása és minősége elégtelen a felmerülő igényekhez képest	Modern bentlakásos otthonok (lakóközösségek) létrehozásával, helyi kórházak bevonásával alkonygazdaság kiépülhet	Nem épülnek ki az időskorúak ellátásának megfelelő mennyiségi és minőségi feltételei
	Bővülő bölcsődei ellátórendszer	Betelepülő lakosság bölcsődei és óvodai kapacitásigénye nagyobb a meglévőnél	A betelepülők számához viszonyított és a gyerekszámhoz igazított bölcsődei és óvodaiellátórendszer bővítése nem eredményez felesleges kapacitásokat.	Gyermekek ellátásához szükséges infrastrukturális kapacitások nem épülnek ki időben
Oktatás	Bővülő óvodai ellátórendszer	Az iskolai oktatás színvonalában mutatkozó jelentős különbségek, egyes településeken zsúfoltság	A vármegye oktatási intézményeinek bővítése, minőségének javításával a helyben tanulók számának növekedése, az ingázással töltött idő csökkenése következhet be	A hátrányos helyzetű gyermekek lemaradása konzerválódik az elégtelen ellátás miatt
	Felnőttképzés, felzárkóztató programok a szakképzésben	Rugalmatlanság felnőttképzésben (fogadó-készség és kínálat, nem keresletvezérelt, koncentrált képzések)	A digitális oktatás megjelenése, hétköznapivá válása javítja a diákok készségeit	A felnőttképzés nem igazodik a piaci kereslethez, igényekhez
Egészségügy	Viszonylag teljes helyi egészségügyi ellátórendszer	Túlterhelt, térben egyenlőtlen ellátórendszer, nehezen elérhető egészségügyi szolgáltatások	Digitális orvoslás és távdiagnosztika javítja az elérhetőséget	Fejlesztések hiánya miatt romló ellátási színvonal (infrastruktúra, elérhetőség) tovább csökken az orvosok száma
Területhasználat	Zöldfelületek megléte	A nem átgondolt területhasználat túlzúsófoltsággal, a zöldfelületek erodációjával jár	A zöldfelületi elemek és ökológiai hálózatok összehangolt védelme és értékalapú fejlesztése nemzetközi szintű helyi előnyt jelenthet a térségnek	Zöldmezős beruházások túlsúlya a rozsaösv növekedéséhez és a zöldterületek csökkenéséhez vezethet

TÉMATERÜLET	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Vízgazdálkodás	Természetes vizekben gazdag (felszíni és felszín alatti) a térség	Vízviszartartás hiánya és a felszíni vízvezetés megoldatlansága	Ökológiai szemlélet megerősödése	klímaváltozás miatt aszályos és áradásos időszakok gyakorisága nő
	Ivóvízellátás mindenhol biztosított	Előregedő vízvezeték-rendszerek	Modern technológiák alkalmazása a korszerűsítés során fenntarthatóbb vízgazdálkodást eredményez	Növekvő ivóvízvesztések az öregedő rendszerek miatt
	Kiépült közcsatorna-rendszer	Külterületen, újonnan beépített településrészekben egyedi, rossz minőségű szennyvízvezetés, tárolás	új technológiájú szennyvíztisztítási megoldások	felszín alatti vizek veszélyeztetése
Energia	Megújuló energia bővülése	Elavult szigetelésű épületállomány, hulladéktüzelés, igényeket nem követő hálózati kapacitás	megújuló energia terjedése, technológiai fejlődése	A gyors lakossági betelepülést az agglomerációs gyűrűben már nem tudja kiszolgálni a kisebb igényekre kiépített hálózat

4. Területi monitoring

4.1. Monitoring rendszer háttere, módszertana

A területi monitoringról szóló 37/2010. (II. 26.) Korm. rendelet szerint a vármegyei önkormányzatok feladata a vármegyei (fővárosi), illetve kiemelt térségi területfejlesztési koncepció felülvizsgálata és az alapján történő módosítása, valamint a vármegyei (fővárosi), illetve kiemelt térségi területfejlesztési program értékelésen alapuló felülvizsgálata és szükség szerinti módosítása.

Ehhez kapcsolódóan a **monitoring jelentés elsődleges célja, hogy** kvantitatív és kvalitatív kutatási eredmények, statisztikai adatelemzések segítségével tervezésbe és a döntéshozatalba **visszacsatolható információt szolgáltatson a területi folyamatok alakulásáról**, a főbb társadalmi és gazdasági változásokról, továbbá értékelje a térségre vonatkozó hosszú távú fejlesztési koncepció és a Pest vármegye Területfejlesztési Programjában meghatározott átfogó, horizontális és stratégiai célokat, annak relevanciáit és végül - szükség szerint - javaslatot tegyen a korábbi dokumentumok módosítására, új fejlesztési célok kialakítására.

A Budapesti Agglomerációhoz tartozó Budapesttel együtt 81 település felsorolását az Országos Területrendezési Tervről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény tartalmazza. Az agglomeráció Budapesten kívüli része tovább bontható szektorokra a fővároshoz képesti elhelyezkedésük szerint, melyek hasonló funkcionális településegüttest alkotnak.

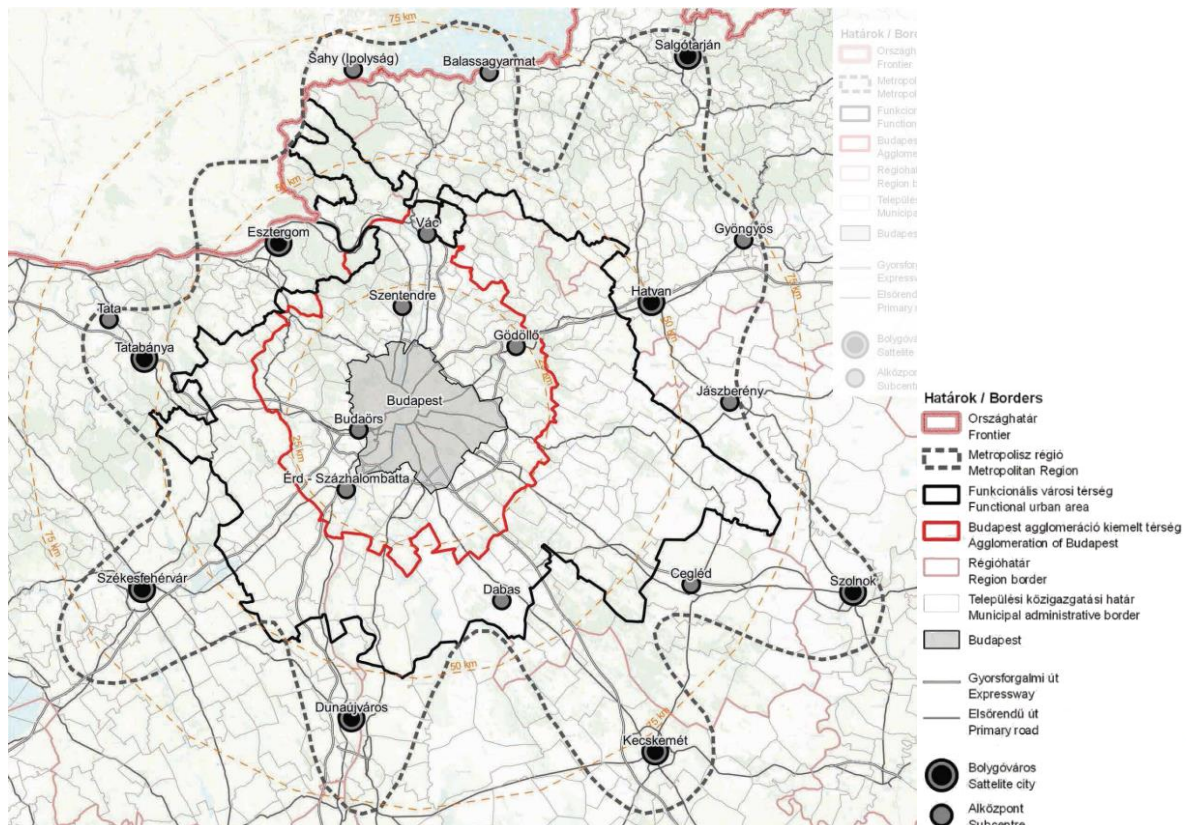
A monitoring-jelentés statisztikai adatelemzéséhez a KSH Tájékoztatási adatbázis éves település-statisztikai adatait használtuk fel települési, vármegyei és országos lekérdezési szinten. A Budapesti Agglomeráció települési adatai aggregálásra kerültek járási, agglomerációs szektor szerinti és agglomerációs térségi szinteken. A településsoros adatok a 2024-es évvel bezáróan állnak rendelkezésre, beleértve a 2022. évi népszámlálás elérhető adatbázisait is, így ezek kerülnek bemutatásra az alábbiakban, a 2017-es adatokhoz hasonlítva.

4.2. Budapesti Agglomeráció térségi jelentősége

A főváros és az agglomerációjának központi funkciója mellett földrajzi elhelyezkedése révén az ország térszerkezetében centrális helyzettel bír. A földrajzi adottságok következtében a hazai fő közlekedési útvonalak innen indulnak ki és a transzeurópai hálózatok (É-D és K-Ny irányban) is érintik a térséget. A rögzült centrális szerepkör eredményezte a gazdaság és a népesség koncentrációját, a térszövet besűrűsödését. A koncentrációs folyamatok és a gazdasági bővülés átlagosnál nagyobb üteme következtében tehát a térség súlya és vonzereje folyamatosan nő, napjainkban itt él a magyarországi lakosság 27%-a és a hazai GDP közel fele is itt kerül megtermelésre.

A főváros valós térkapcsolatai az agglomerációs gyűrűn is túlnyúlnak, vármegye és országhatáron is átlépve. Az Eurostat rendszeresen gyűjt adatokat a tagállamok funkcionális városi térségeiről, az Urban Audit módszertan⁵ alkalmazásával Budapest funkcionális térségét 199 településből állónak tekinti, melynek lakosságszáma 2020-ban több mint 3 millió főt tett ki. A Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terve (BATrT) szerinti agglomeráció, valamint a funkcionális várostérség és a metropolisz régió lehatárolásait az alábbi ábra szemlélteti⁶:

A Budapesti Agglomeráció és Budapest funkcionális várostérsége

Forrás: Keszthelyi Ákos Bence, Térkategóriák értelmezése Budapest térségében, 2020.

A nemzetközi jelentőségű európai közlekedési folyosók érintik az agglomerációt, elérhetővé téve a közép-európai térség meghatározó erőközpontjait. Ezzel alkalmassá válik a kapuszerep betöltésére Kelet- és Délkelet-Európa, de a légi közlekedésben lévő fejlesztési lehetőségek révén a Távol-Kelet vonatkozásában is.

Pest vármegye a fővárossal együtt a kelet-közép-európai térségi vezető szerepért vívott nemzetközi verseny résztvevője. Közvetlen versenytársai Bécs, Pozsony, Prága és Varsó, illetve egyes területek

⁵ https://www.ksh.hu/teruletiatlasz_urban_audit?lang=hu

⁶ Budapest és a fővárost körülvevő agglomerációs települések viszonya, BFVT Kft., 2024. p.100.

szempontjából a szomszédos déli országok fővárosai is. A fővárosi agglomeráció teljesítménye ebben a versenyben a hazai gazdaság fejlődését határozza meg, melyet erősen befolyásol az ország fejlődése, megítélése, teljesítménye.

4.3. Demográfia és társadalom

Népmozgalom

A 2022-es népszámlálás adatai alapján népmozgalmi szempontból Pest vármegye előnyös helyzetben van az ország egészéhez képest. A 2011-ben mért népszámlálási adatokhoz képest 9,5%-os növekedés tapasztalható a vármegye lakosságában, míg Budapest népessége 2,5%-kal, Magyarország lakossága 3,4%-kal csökkent. Az adatok alapján a vármegye népmozgalmi dinamikája nem változott érdemben, a népességnövekedést elsősorban a nemzetközi és belföldi bevándorlás indukálja, emellett az országos és fővárosi átlagnál kisebb mértékű természetes fogyás, tehát megállapítható, hogy továbbra is főként a gyermekvállalás előtt álló párok, fiatal családok költöznek a vármegyébe.

Területi egység	Népességszám, ezer fő		Népességszám változása %	Természetes fogyás %	Belföldi és nemzetközi vándorlás %
	2011	2022	2011-2022	2011-2022	2011-2022
Budapest	1 729	1 685	97,5	-3,88	1,16
Pest vármegye	1 217	1 334	109,5	-2,30	12,33
Ország összesen	9 938	9 604	96,6	-4,67	1,32

A népességszám változásának tényezői a 2011-es és 2022-es népszámlálás alapján

Forrás: KSH, Népszámlálás 2022

A lakosságszám változása elsősorban az agglomerációs gyűrű településein kiugró, 2017 és 2024 között 7,8%-kal nőtt a népesség száma, míg Pest vármegye egészében csak 6,5%-kal. A növekedés a pozitív vándorlási egyenleggel, elsősorban a fővárosból kiköltözők, valamint más térségekből betelepülők nagy számával magyarázható.

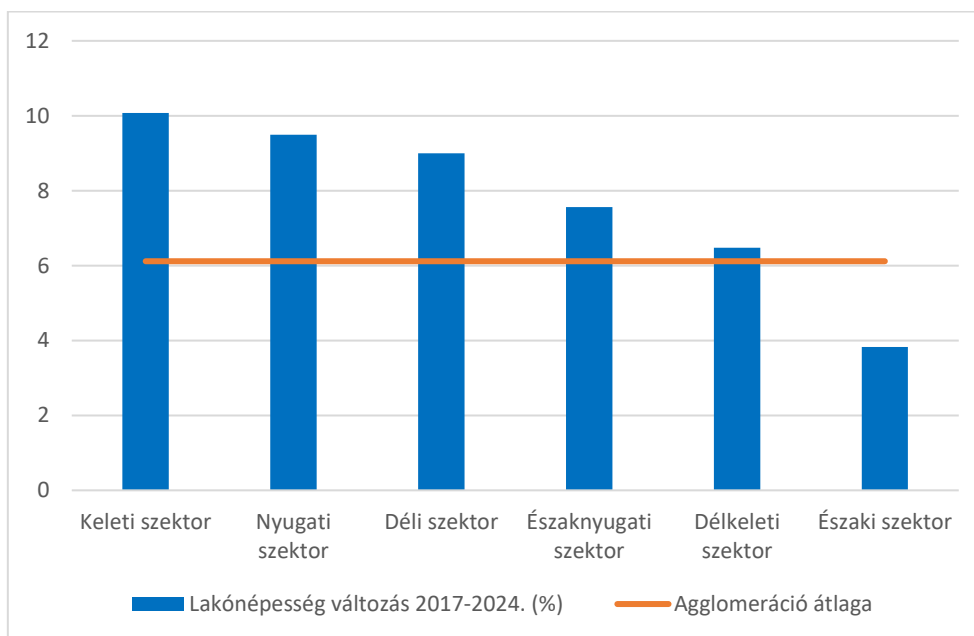

Területi egység	Lakónépesség (fő) 2017	Lakónépesség (fő) 2024	Változás 2017-2024 (fő)	Változás 2017-2024 (%)
Budapest	1 723 033	1 685 209	- 37 824	-2,2
Agglomerációs gyűrű összesen	845 455	911 633	66 178	7,8
Pest vármegye	1 254 436	1 336 134	81 698	6,5
Magyarország	9 713 655	9 539 502	- 174 153	-1,8

A népesség számának változása 2017 és 2024. között

Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, saját számítás

Az agglomerációs gyűrűt szektoronként vizsgálva **megállapítható, hogy a keleti és a nyugati szektor lakosság száma nő a legnagyobb ütemben**, a déli, északnyugati és délkeleti szektor növekedése meghaladja az agglomerációs átlagot, az északi pedig átlag alatt található. Járási szinten a Monori járás⁷ népességbővülése kiugró, a vizsgált időszakban 15,3%-os. A Szigetszentmiklósi (10,1%), a Gödöllői (10,1%), a Budakeszi (9,6%), az Érdi (8,1%), a Pilisvörösvári (7,8%), valamint a Szentendrei (7%) járások lakossága is az agglomerációs átlagnál nagyobb mértékben nő. Legkisebb ütemben a Dunakeszi (3,3%), a Váci (4,7%) és a Vecsési (4,7%) járások lakosság száma emelkedik.

Lakosság szám változása az Agglomerációs gyűrű szektoraiban, 2017-2024

Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, saját számítás

⁷ Agglomerációs szinten csak Gyömrő tartozik a Budapesti Agglomerációhoz.

Települési szinten megállapítható, hogy elsősorban a kaputérsekben vagy közelében lévő 7000 fő alatti községek lakosság száma növekszik, pl. Nagytarcsa, Délegyháza, Vácrátót, Budajenő, Pilisjászfalu. A betelepülők a falusi környezetet preferálják a munkahelyek közelségével ellentétben. Budapest közelsége mellett a járási központok és a munkahelyek autóval könnyen elérhetők, így a betelepülők számára nagyobb vonzerőt jelent a nyugodt lakókörnyezet. Ezen felül a CSOK igénylés szabályainak változása is módosította a beköltözők preferenciáit az 5000 fő alatti kistéleplések irányába⁸. Ez a tendencia várhatóan tovább növeli a személygépjárművek számát a 3 vagy több tagú családok életvitele miatt. A legkisebb mértékben a több 10 ezer lakosú városok létszáma nő (Százhalombattán, Gödöllőn, Budaörsön és Dunakeszin csökkenés tapasztalható 2017 és 2024 között), de a kisebb teleplések közül Pilisszántó, Kisoroszi, Sződ és a turisztikai profillal rendelkező Visegrád lakosság száma is csökken, amely elsősorban a főváros elérhetőségének nehézségeivel magyarázható.

Teleplés	Lakónépes ség 2017	Lakónépes ség 2024	Változ ás (fő)	Teleplés	Lakónépes ség 2017	Lakónépes ség 2024	Változ ás (fő)
Nagytarcsa	4 394	6 704	2 310	Pilisszántó	2 872	2 686	-186
Délegyháza	4 017	6 082	2 065	Kisoroszi	959	913	-46
Vácrátót	1 838	2 625	787	Százhalombatta	18 745	18 115	-630
Budajenő	1 896	2 678	782	Gödöllő	33 270	32 410	-860
Pilisjászfalu	1 612	2 183	571	Dunakeszi	43 107	42 630	-477

Az agglomeráció 5 legnagyobb és legkisebb ütemben gyarapodó népességű teleplése 2017-2024.

Forrás: KSH, Tájékoztatósi adatbázis, saját számítás

Korcsoportos megoszlás

Budapest társadalma évtizedek óta előregedő jellemzőket mutat, mivel kevesebb gyerek születik az átlagosnál, a természetes fogyás gyorsabb ütemű, emellett az ország más részeihez viszonyítva jelentős az elvándorlás a '80-es évek vége óta felgyorsult szuburbanizációs folyamatoknak és a nemzetközi migrációnak köszönhetően. Az agglomerációs gyűri telepléseinek aktív korú népességének, 15-64 évesek aránya 65,7%, ez kissé alacsonyabb a fővárosi értéknél (66,9%) és csekély mértékben magasabb

⁸ Bár a lakossági igények továbbra is az agglomerációba való költözés irányába húznak (főként a fiatal családok költöznek Budapestről a térségbe a családi házas lakókörnyezet és a fővárosi magas ingatlanárak következtében), várhatóan változnak a trendek a szabályozási környezet változásával (ÉKM jogszabályban foglalt új beépítésre szánt területek kijelölése szigorúbb szabályozása, zöldterületek védelme, illetve a területfejlesztési miniszter javaslata az ingatlanvásárlás nehezítése azokon a telepléseken, amelyek az utóbbi időben jelentősen megnőtt a népességszám).

az országos átlagnál (64,8%). Az agglomerációs gyűrű lakosságának korszerkezete mégis fiatalosabb, főként a Budapesti és az országos átlaghoz viszonyítva, a 14 év alattiak aránya 16,7%, míg a fővárosban nem éri el a 12,4%-ot sem, ezzel szemben a 64 év felettek aránya a népességből 17,65%-ot tesz ki, míg Budapesten 20,8%-ot.

Elmondható tehát, hogy bár a fővárosból az agglomerációs gyűrűbe költözők többnyire aktív korúak, számuk nem befolyásolja jelentősen Budapest korszerkezetét. Azonban lévén, hogy sokan családalapítás környékén költöznek ki a fővárosból, az agglomerációs gyűrű településein jelentkező gyerektöbblet már jelentősnek tekinthető a budapesti korszerkezetben. Az idősebb lakosság már nehezebben mobilizálható, így nagyobb részük a fővárosban marad nyugdíjas éveiben is.

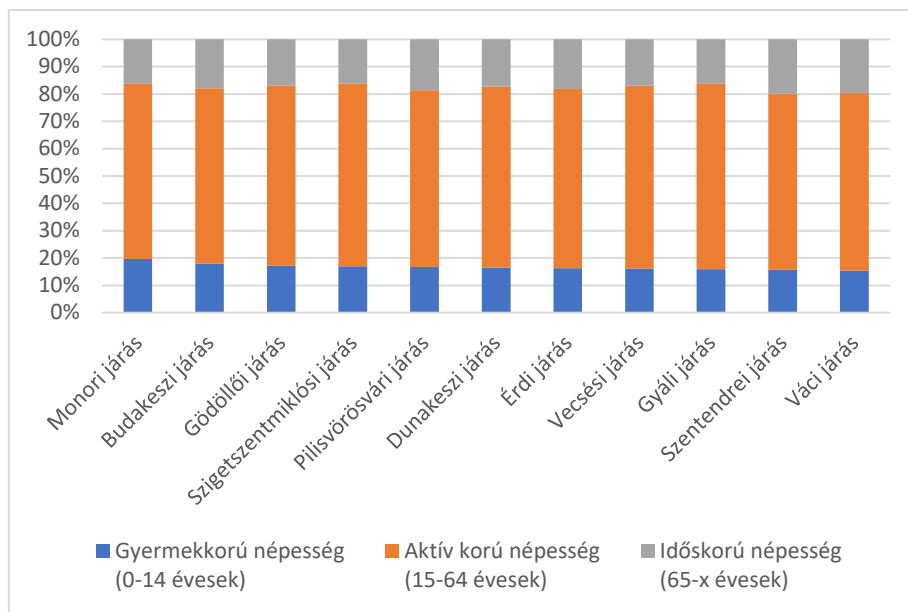
Terület	Gyermekkorú népesség aránya	Aktív korú népesség aránya	Időskorú népesség aránya
Budapest	12,26%	66,94%	20,8%
Agglomerációs gyűrű összesen	16,69%	65,66%	17,65%
Pest vármegye	16,45%	65,55%	18%
Magyarország	14,35%	64,78%	20,87%

Budapest, Agglomerációs gyűrű, Pest vármegye és Magyarország korszerkezete, 2024.

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, saját számítás

Járási bontásban a főváros mellett a Váci, Szentendrei, Érdi járások agglomerációs települései mutatják a leginkább öregedő társadalom képét, 18% feletti az idős lakosság aránya, míg a Szigetszentmiklósi járásban a 65 évesek és idősebbek aránya csak 16,17%-on áll, a Gyáli járásban 16,27%, a Monori járásban pedig 16,32%. A gyermekek aránya a Monori, Budakeszi, Gödöllői és a Szigetszentmiklósi járásban a legmagasabb.

Budapesti Agglomeráció lakosságának korosztályi megoszlása, 2024

Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, saját számítás

Települési szinten vizsgálva elmondható, hogy a gyermekkorúak aránya főként azokon a településeken alakul 20% fölötti értéken, ahol az utóbbi évtizedekben jelentős bevándorlási többlet keletkezett, ilyen pl. az első hullámos szuburbanizáció célpontjai, ld. Herceghalom, vagy az utóbbi években vonzóvá vált Nagytarcsa, Délegyháza, Pilisjászfalu, Budajenő. Jellemzően a nyugati és a keleti szektorokban mutatható ki többlet. Azon településeken, ahol jóval átlag alatti a gyermekkorúak aránya, magas az időskorú lakosság rátája főként az Északnyugati szektor csendesebb településein, a Szentendrei-szigeten és környékén (Leányfalu, Kisoroszi) és a Pilisben (Pilisszántó, Visegrád). A vonzó környezet miatt sok korábbi üdülőövezet vált állandóan lakottá, így az idősebb generációk kiköltözése is kismértékben növeli a lakosságszámot.

Az öregedési index azt mutatja meg, hogy a gyermekkorúakra mennyi időskorú jut (64 év felettek a 14 év alattiak arányában). Magyarország előregedő társadalom, a 64 év felettek 45%-kal többen vannak, mint a 14 év alattiak, a fővárosban kimagaslóan rossz az érték (170%). Ezzel szemben az agglomerációs gyűrű településein a rendkívül kedvező az arányszám, 100 gyermekre csak 106 időskorú jut. Az előregedő társadalom azonban az agglomerációt sem kerüli el, 2017 óta 11%ponttal romlott az index értéke, igaz, ez is jócskán elmarad az országos vagy fővárosi értékektől.

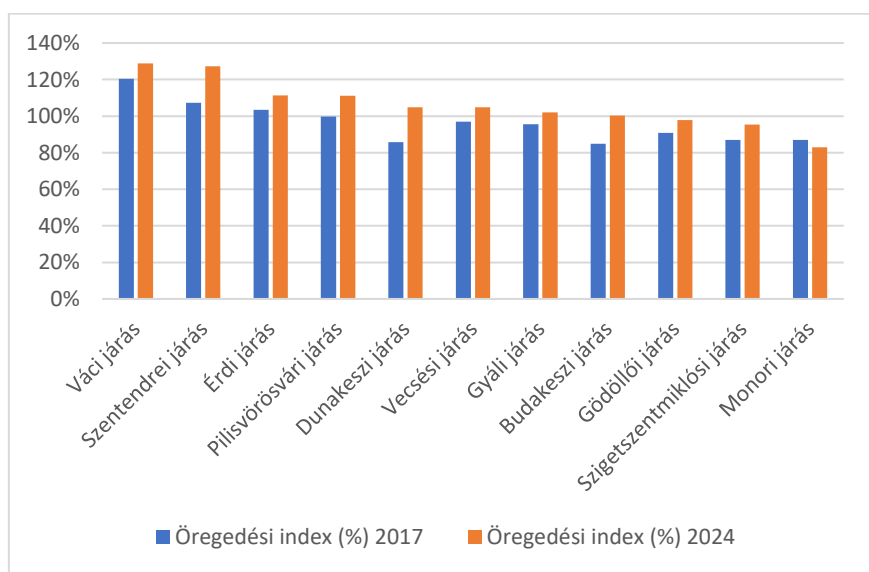

Terület	Öregedési index (64 év feletti / 14 év alattiak) 2024	Öregedési index változás (2017 és 2024 között)
Budapest	170%	22%
Agglomerációs gyűrű összesen	106%	11%
Pest vármegye	109%	8%
Magyarország	145%	16%

Az öregedési index és változása 2017-2024.

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Az agglomerációs szektorok közül az Északnyugati szektorban a legmagasabb az idősek aránya a fiatalokhoz képest (123%) és ebben a térségben nőtt a legnagyobb mértékben az index értéke 2017-hez képest (17%pont). Hasonlóan átlag felett alakul az Északi szektorban az index értéke (105%) és a növekedése (6%), a Nyugati szektorban azonban csak az elmúlt években indult el az agglomerációs értéket meghaladó öregedés, 2017-ben még 82% volt az öregedési index, 2024-ben már 94,5% - ez összefügg a nyugati agglomeráció „telítődésével”, a korábban népszerű szuburbanizációs településekre (pl. Biatorbágyra) már kevesebben költöznek be, mivel azok gyakran 10 ezernél nagyobb lakosságúra nőttek, míg a letelepedni vágyók a csendesebb környezetet részesítik előnyben.

Az öregedési index alakulása a Budapesti Agglomerációban 2017-2024.

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Kiseb területi egységeket vizsgálva – természetesen - nagyobb különbségek mutatkoznak meg az öregedési index értékében és változásában. 2017-ben Budakeszi, Dunakeszi, Szigetszentmiklósi és Monori járások mutatták a legkedvezőbb arányt (85-87%), addig 2024-ben a Dunakeszi járás 19 százalékpontos, a Budakeszi járás 15 százalékpont növekedést mutatott. Ez a gyermekkorúak növekedésére és az időskorúak arányának stagnálására vezethető vissza. A Szentendrei és a Váci járás a vizsgált időszakban nem változtatta pozícióját, a Dunakanyar és a Pilis térségében hagyományosan magasabb az idősebbek aránya a fiatalokhoz viszonyítva, mellettük még az Érdi járásban magasabb az idősek aránya a gyerekkorúakhoz képest.

Gazdaság

Az áttekintés érdekében két mutató révén elemezzük a gazdasági helyzetet: az álláskereső arányának és a vállalkozásúrság segítségével.

2021-ben a pandémia okozta gazdasági visszaesés és a részleges lezárások miatt a tíz éve tapasztalható foglalkoztatás-bővülés kissé megtorpant, azonban a főváros és az agglomerációs gyűrű térségében nem volt számottevő növekedés az álláskereső arányában, köszönhetően a vállalkozásoknál lévő tartalékoknak, valamint a rezilienciára való képességüknek. Budapest és az agglomerációja egyaránt kedvező helyzetben van az álláskereső arányát tekintve, hiszen a hazai munkahelyek nagy hányada ebben a térségben tömörül. 2024-ben a nyilvántartott álláskereső aránya az aktív korú népességben (15-64 évesek) Budapesten 1,84%, az agglomerációs gyűrűben 1,56% volt, míg az országos átlag több, mint a kétszerese (3,57%) volt.

Terület	Álláskereső száma, 2024	Aktív korú népesség, 2024	Álláskereső aránya 2024
Budapest	20 811	1 128 114	1,84%
Agglomerációs gyűrű összesen	9 362	598 592	1,56%
Pest vármegye	18 440	872 365	2,1%
Magyarország	220 839	6 179 748	3,57%

Álláskereső aránya az aktív korú népességben (15-64 évesek) 2024-ben

Forrás: KSH, Népszámlálási adatbázis

Az Északnyugati szektor a legnagyobb arányban idősek által lakott térsége az agglomerációs gyűrűnek, így az aktív korú népesség alacsonyabb aránya miatt is alacsonyabb a munkanélküliség, a Nyugati szektor társadalma pedig az utóbbi években kezdett öregedővé válni. Az Északnyugati szektor

innovációs és turisztikai térség, a Nyugati pedig innovációs zóna, így stabil munkaerőkeresletet biztosít a lakosságnak. A Déli és a Délkeleti szektorban az álláskeresők aránya a legmagasabb, itt vannak olyan térségek, melyek a gazdasági hálózatba kevésbé kapcsolódtak be.

Szektorok	Munkanélküliek aránya az aktív korú népességből 2024.
Nyugati szektor	1,39
Északnyugati szektor	1,35
Keleti szektor	1,52
Északi szektor	1,37
Déli szektor	1,61
Délkeleti szektor	2,09
Agglomerációs gyűrű	1,56

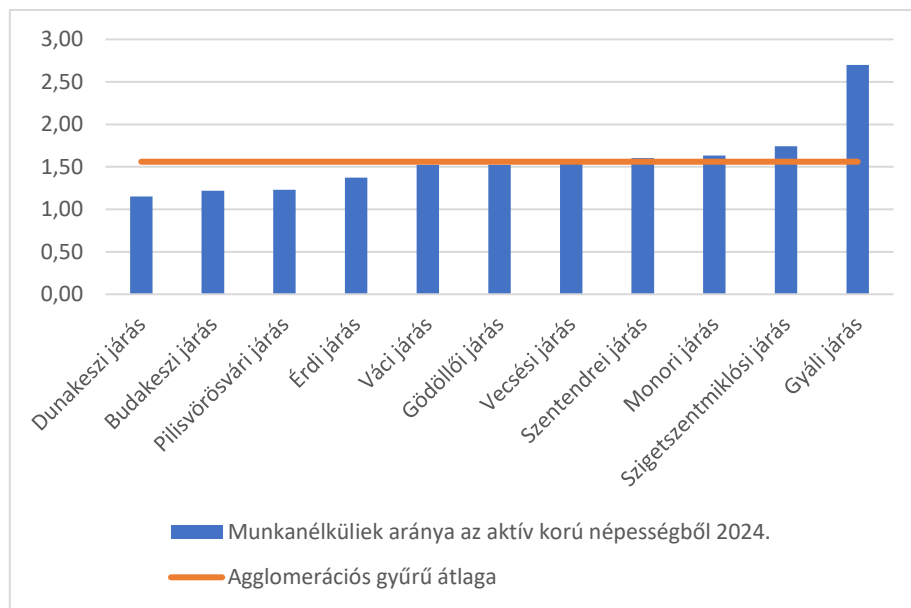
Álláskeresők aránya az aktív korú népességben (15-64 évesek) a Budapesti Agglomerációban 2024-ben

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

2024-ben a legalacsonyabb munkanélküliségi rátával a Dunakeszi járás rendelkezett az agglomerációs gyűrűben, de az innovációs-vállalkozói övben szintén alacsony a munkanélküliségi ráta, az aktív vállalkozói réteg, az exportorientált termelés és az információs-kommunikációs technológiák kihasználtsága révén (Budakeszi, Pilisvörösvárosi járások). Különösen a tehetősebb településeken alacsony a munkanélküliség, pl. Telki, Nagykovácsi, Üröm (<1%). Szintén az exportra való termelés és a kapcsolódó szolgáltatások igénye biztosította, hogy az Érdi járásban sem csökkent a munkaerő iránti kereslet.

A Gödöllői, Váci járásban is az országos átlag körüli értéket mutat a munkanélküliség, mely a két járási székhely konjunktúraérzékeny turisztikai ágazatára vezethető vissza. Az agglomerációban kiugróan számító 2,7%-os munkanélküliség a Gyáli járásban mérhető, de az átlagnál magasabb a Monori, illetve a Szigetszentmiklósi járásban is, utóbbi térségében jellemzően logisztikai tevékenységet folytató vállalkozások találhatóak, stagnáló teljesítménnyel.

Álláskereső aránya az aktív korú népességben (15-64 évesek) a Budapesti Agglomerációban 2024-ben

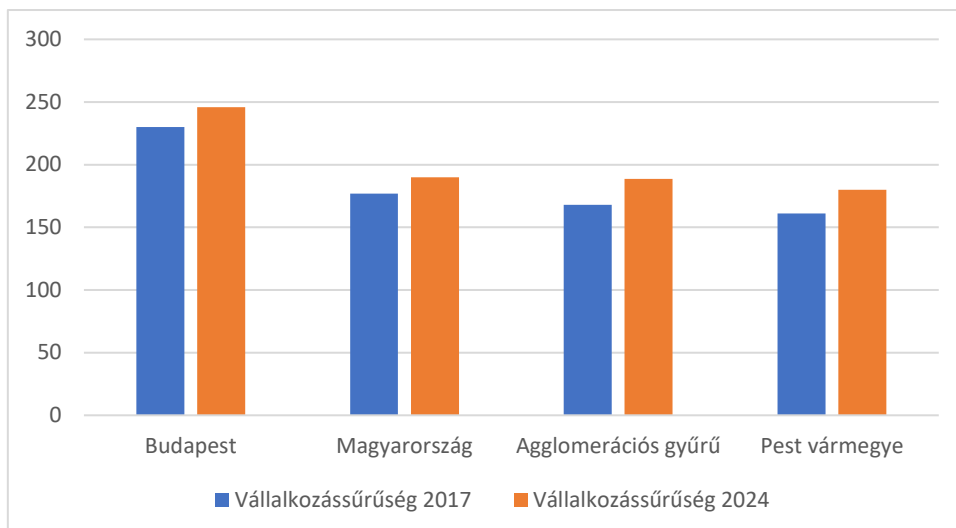
Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

A vállalkozássűrűség az ezer lakosra jutó vállalkozások számát mutatja, egy térség vállalkozói hajlandóságára, a gazdaság teljesítőképességére és a munkaerőkereslet állapotára utal.

A fővárosi vállalkozássűrűség kiugró (246 db vállalkozás / 1000 fő), Budapest az ország vállalkozói és innovációs központja, 2017 és 2024 között 7%-kal nőtt az 1000 lakosra jutó vállalkozások száma. Az agglomerációs gyűrűben mért adat 189 db vállalkozás 1000 főre vetítve, minimálisan lemaradva az országos átlagtól (190), de a Pest vármegyei (180) átlagot lehaladva.⁹ Az agglomerációs gyűrű településein a regisztrált vállalkozások száma a 2023-as értékhez képest (172 460) 2024-re (171 975) némiképp csökkent, emellett az országos érték is kis mértékű visszaesést mutat 2023 és 2024 között.

⁹ A hazai vállalkozássűrűség átlaga 190 db/1000 fő, melyhez a főváros magas értéke is jelentős mértékben hozzájárul. A főváros nélküli országos átlag 178 db/1000 fő volt 2024-ben.

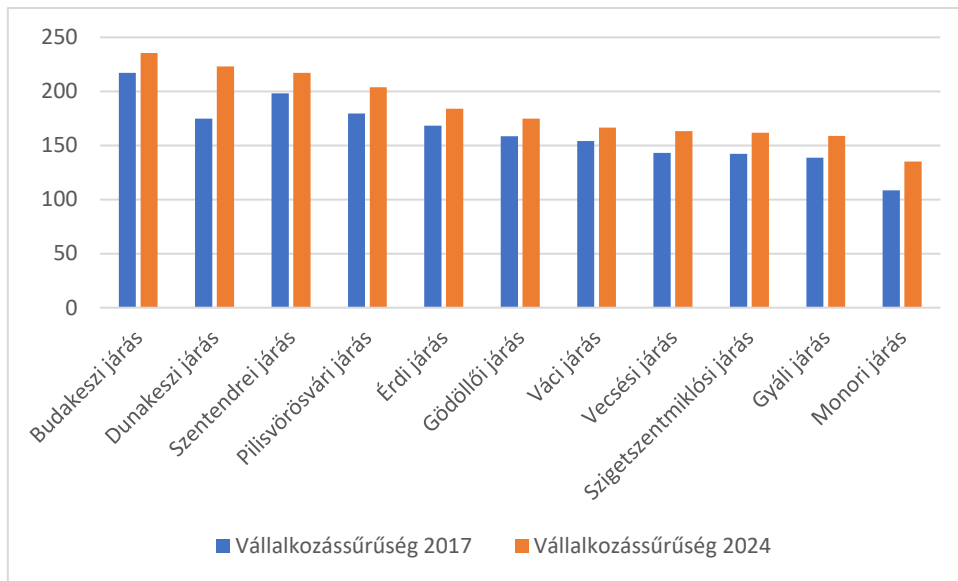

Vállalkozássűrűség 2017-2024

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Egy település jelentősen megemeli vállalkozássűrűség járási szintű és az agglomerációs gyűrű átlagát, Csomád ugyanis helyi iparüzési adómentességet kínál a vállalkozók számára, így ott már 2017-ben is kiugróan magas, 663 volt a mutató értéke, 2024-ben pedig már 1865, tehát több mint 2,5-szeresére nőtt a mutató értéke. Emiatt a Dunakeszi járás továbbra is az élmezőnyhöz tartozik a vállalkozássűrűség tekintetében, Csomád nélkül a járási átlag 186 lenne, ami a járási rangsor 4. helyét jelentené. A listát a Budakeszi járás vezeti (Remeteszőlősen 2024-ben 294 vállalkozás jutott 1000 főre, Budaörsön 288, Telkin pedig 269). Átlag fölötti még az ezer főre jutó vállalkozások száma a Szentendrei és Pilisvörösvári járásokban.

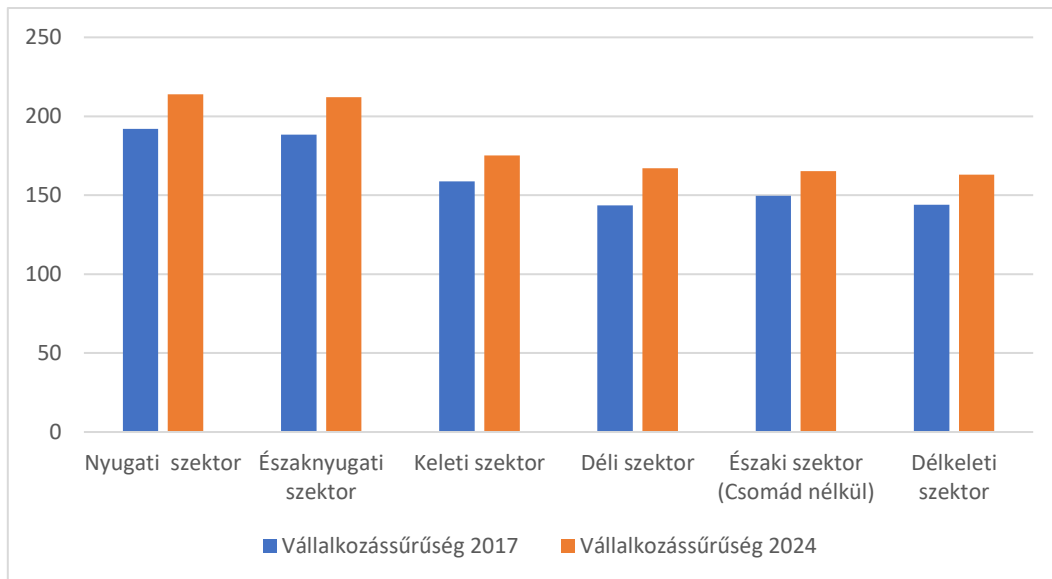

Vállalkozássűrűség 2017-2024 Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis

Megjegyzés: Dunakeszi járásban a mért vállalkozássűrűség értéket jelentősen megnöveli Csomád település, ahol kiugróan magas, ezer főre vetítve 1865 vállalkozást regisztráltak 2024-ben. Dunakeszi járás a járási rangsorban csak a negyedik lenne.

A szektorok szerinti vállalkozássűrűség esetében Csomádot eltávolítottuk az adattáblából annak jelentős torzító hatása miatt, az Északi szektor így már utolsóelőtti helyen áll a vállalkozássűrűségi rangsorban, a 2017-es állapothoz képest rontott is helyezését. Továbbra is a Nyugati és Északnyugati szektorokban, az innovációs zónában, valamint a Gödöllő térségi high-tech pólusnál a legmagasabb az ezer főre jutó vállalkozások száma. A logisztikai zónákban továbbra is alacsonyabb a vállalkozássűrűség, ennek egyik oka, hogy a világjárvány miatt elterjedő otthoni munkavégzés sok vállalat számára lehetőséget nyitott egyes munkafolyamatok alvállalkozói kiszervezésére, így sok korábbi alkalmazott önfoglalkoztatóvá vált, azonban az élőmunkaigényes logisztikai tevékenység esetében nem megvalósítható munkaforma.

Vállalkozássűrűség 2017-2024

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Összességében elmondható, hogy a vállalkozások száma emelkedést mutat a vizsgált 2017-24-es időszakban, a 2020-as pandémia miatti gazdasági visszaesés és a 2022-ben történt adózási szabályváltozás sem tudta érdemben megakasztani a tendenciát sem az országban, sem az agglomerációban.

